

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 12. ledna 2012¹

Spojené věci C-628/10 P a C-14/11 P

**Alliance One International Inc. a další
proti**

Evropské komisi a dalším

„Kasační opravný prostředek — Hospodářská soutěž — Kartelové dohody — Článek 81 ES — Článek 23 nařízení (ES) č. 1/2003 — Španělský trh se surovým tabákem — Stanovení cen a rozdělení trhu — Odpovědnost mateřské společnosti za kartelové delikty své dceřiné společnosti — Kritéria přičitatelnosti protiprávního jednání v rámci skupiny podniků — Meze diskreční pravomoci Komise při ukládání pokut — Zásada rovného zacházení — Zákaz diskriminace účastníků kartelové dohody Komisí — Povinnost uvést odůvodnění — Zákaz uvádění dodatečných důvodů rozhodnutí o uložení pokuty v rámci soudního řízení“

Obsah

I – Úvod	3
II – Právní rámec	4
III – Skutečnosti předcházející sporu a soudní řízení v prvním stupni	4
A – Společnosti, které jsou účastníky projednávaného právního sporu	5
B – Dvě kartelové dohody na španělském trhu se surovým tabákem a sporné rozhodnutí Komise .	5
C – Soudní řízení v prvním stupni	6
IV – Řízení před Soudním dvorem	6
V – Úvodní otázka týkající se aktivní legitimace Alliance One International	7
VI – Posouzení důvodů kasačního opravného prostředku	8
A – K výtkám souvisejícím se zásadou rovného zacházení	9

¹ — Původní jazyk: němčina.

1. Interakce zásady rovného zacházení a zásady legality v řízeních ve věci kartelových dohod (první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)	9
a) K hlavní námitce Komise: údajně nesprávné použití zásady rovného zacházení	9
b) K výtkám nedostatečného odůvodnění rozsudku a zkreslení skutkových okolností .	13
i) K údajnému nedostatečnému odůvodnění	13
ii) K údajnému zkreslení skutkových okolností	13
c) Dílčí závěr	14
2. K údajné diskriminaci společností SCC a SCTC použitím konceptu dvojího základu (třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	14
a) K údajné diskriminační povaze konceptu dvojího základu vůči SCC a SCTC (první hlavní bod v rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	14
b) K porovnání situace společností AOI a SCTC se situací společností Universal a Universal Leaf (druhý hlavní bod v rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	16
c) Dílčí závěr	17
3. K irelevantnosti protiargumentů Komise uvedených v soudním řízení v prvním stupni proti námitce diskriminace (třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)	18
4. Ke srovnatelnosti situace společnosti TCLT se situací společností Intabex a Universal (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)	21
5. Dílčí závěr	22
B – K některým dalším výtkám společností AOI a SCTC (první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	22
1. První důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P	22
a) K údajné neexistenci rozhodujícího vlivu SCC a SCTC na WWTE před 5. květnem 1998 (první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	22
i) Kritérium přičitatelnosti: výkon rozhodujícího vlivu	23
ii) Společná kontrola: žádný důvod, který by nutně vylučoval přičitatelnost odpovědnosti za porušení kartelového práva pouze jedné z mateřských společností	24
b) K údajnému porušení základních práv společností AOI a SCTC (druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	25
i) Přípustnost	25
ii) Opodstatněnost	26
c) Dílčí závěr	28

2. Druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P	28
a) Úvodní otázka: Je druhý důvod kasačního opravného prostředku irelevantní („inopérant“)?.....	28
b) Věcný přezkum druhého důvodu kasačního opravného prostředku	29
i) K údajnému přizpůsobení argumentace Komise během soudního řízení v prvním stupni (první část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	30
ii) K námitce dodatečné změny odůvodnění sporného rozhodnutí (druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)	31
C – Shrnutí důvodů kasačních opravných prostředků obou účastníků řízení	32
D – K samostatnému návrhu společností AOI a SCTC na snížení pokuty.....	32
VII – Náklady řízení	32
VIII– Závěry	33

I – Úvod

1. „Rodiče ručí za své děti“ – zdá se, že toto staré rčení se v kartelových věcech stále znovu potvrzuje². V rámci řízení o uložení pokuty je totiž často uplatňována odpovědnost za kartelové delikty nejen vůči podnikům, které se přímo účastnily kartelové dohody, nýbrž i vůči jejich mateřským společnostem. Tímto způsobem je možné při výpočtu pokuty přiměřeně zohlednit finanční sílu celé skupiny podniků, která se příslušné kartelové dohody účastnila. Navíc se zvyšuje pravděpodobnost, že za zaplacení pokuty odpovídá solventní dlužník nezávisle na případných majetkových přesunech v rámci dotčeného koncernu.

2. Zásada osobní odpovědnosti³, kterou je v trestně právních a jim podobných řízeních nutné vždy respektovat, však přičitatelnosti kartelových deliktů v rámci skupiny podniků stanoví meze. I proto se unijní soudy stále znovu zabývají otázkou, zda a za jakých podmínek je přípustné činit mateřské společnosti odpovědnými za kartelové delikty jejich dceřiných společností⁴.

2 — Viz také Podszun, R., „Haftung der Eltern für ihre Kinder“ – auch im Konzern“, *Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht* (GWR) 1 (2009), s. 119.

3 — K zásadě osobní odpovědnosti viz rozsudky ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni (C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, body 78 a 145); ze dne 11. prosince 2007, ETI a další (C-280/06, Sb. rozh. s. I-10893, bod 39); ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise („Akzo Nobel“, C-97/08 P, Sb. rozh. s. I-8237, body 56 a 77); ze dne 20. ledna 2011, General Química a další v. Komise („General Química“, C-90/09 P, Sb. rozh. s. I-1, bod 36), a ze dne 29. března 2011, ArcelorMittal Luxembourg v. Komise a Komise v. ArcelorMittal Luxembourg a další („ArcelorMittal“, C-201/09 P a C-216/09 P, Sb. rozh. s. I-2239, bod 95).

4 — Viz mimo jiné rozsudky ze dne 14. července 1972, Imperial Chemical Industries v. Komise („ICI“, 48/69, Recueil, s. 619, body 132 až 141); ze dne 25. října 1983, AEG-Telefunken v. Komise („AEG“, 107/82, Recueil, s. 3151, body 49 až 53), Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, zejména body 58 až 63 a 72 až 74), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, zejména body 34 až 42 a 50 až 52), ArcelorMittal (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, zejména body 96 až 99), jakož i rozsudky ze dne 29. září 2011, Arkema v. Komise („Arkema“, C-520/09 P, Sb. rozh. s. I-8901, body 37 až 41), a Elf Aquitaine v. Komise („Elf Aquitaine“, C-521/09 P, Sb. rozh. s. I-8947, body 53 až 67).

3. V tomto řízení o kasačním opravném prostředku vyvstává otázka přičitatelnosti odpovědnosti za porušení kartelového práva v rámci skupiny podniků ve zcela nové souvislosti. Je nutné objasnit, zda Evropská komise uplatňovala vůči příslušným mateřským společnostem různých účastníků jedné a téže kartelové dohody odpovědnost na základě rozdílných kritérií a zda to bylo legální.

4. Konkrétně se jedná o španělskou kartelovou dohodu mezi několika podniky činnými v oblasti zpracování surového tabáku. Několika z nich uložila Komise společně a nerozdílně s jejich příslušnými mateřskými společnostmi pokuty, zatímco mateřské společnosti jiných účastníků téže kartelové dohody Komise nesankcionovala.

5. Soudní dvůr bude muset v projednávaném případě v podstatě vyjasnit, jaké hranice stanoví unijně právní zásada rovného zacházení diskreční pravomoci Komise při ukládání pokut podle článku 23 nařízení (ES) č. 1/2003⁵. Rozsudek Soudního dvora bude mít zásadní význam nejen pro budoucí správní praxi Komise; směrodatný může být i pro činnost vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž a soudů v rámci Evropského hospodářského prostoru.

II – Právní rámec

6. Právní rámec tohoto případu tvoří jednak článek 81 ES a dále článek 23 nařízení č. 1/2003. Posledně uvedené ustanovení zní ve výňatcích následovně:

„(2) Komise může rozhodnutím uložit podnikům [...] pokuty, pokud úmyslně nebo z nedbalosti:

a) se dopouštějí jednání v rozporu s články 81 nebo 82 Smlouvy [...]

[...]“

7. Za zmínku konečně stojí 37. bod odůvodnění preambule nařízení č. 1/2003, který se věnuje ochraně základních práv:

„Toto nařízení dodržuje základní práva a je v souladu se zásadami uznávanými zejména Chartou základních práv Evropské unie. Proto je třeba toto nařízení vykládat a uplatňovat s ohledem na tato práva a zásady.“

III – Skutečnosti předcházející sporu a soudní řízení v prvním stupni

8. Na španělském trhu se surovým tabákem působí v sektoru prvotního zpracování surového tabáku činné čtyři podniky (takzvaní zpracovatelé): World Wide Tobacco España SA (WWTE), Compañia española de tabaco en rama SA (Cetarsa), Agroexpansión SA a Tabacos Españoles SL (Taes). Tři z nich patří k nadnárodním koncernům, které jsou ovládány společnostmi se sídlem ve Spojených státech amerických.

9. Vedle těchto čtyř španělských zpracovatelů je třeba poukázat na italskou společnost Deltafina SpA, jejíž činnost spočívá v prvotním zpracování surového tabáku v Itálii a uvádění zpracovaného tabáku na trh.

10. V projednávaném případě je sporné, zda a za jakých podmínek Komise mohla, resp. musela přičítat kartelové delikty uvedených firem i jejich příslušným mateřským nebo hlavním mateřským společnostem a uplatňovat vůči nim společné a nerozdílné ručení za uložené pokuty.

5 — Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy (Úř. věst. 2003, L 1 s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205). Toto nařízení se podle svého čl. 45 odst. 2 použije ode dne 1. května 2004.

A – Společnosti, které jsou účastníky projednávaného právního sporu

11. Společnosti Alliance One International Inc. (AOI) – dříve Standard Commercial Corp. (SCC)⁶ –, Standard Commercial Tobacco Company Inc. (SCTC) a Trans-Continental Leaf Tobacco Corp. Ltd. (TCLT), které se účastní projednávaného právního sporu, jsou mateřskými, resp. hlavními mateřskými společnostmi společnosti WWTE. U všech těchto společností se vychází z toho, že patří do tzv. skupiny Standard.

12. Struktura podílů mezi všemi těmito společnostmi byla od roku 1995 do 5. května 1998 následující: SCC držela 100 % podílů společnosti SCTC, která dále držela 100 % podílů společnosti TCLT. Společnost TCLT zase držela dvě třetiny kapitálu společnosti WWTE. Vlastníkem zbývajících třetiny kapitálu společnosti WWTE byl předseda této společnosti a dva členové jeho rodiny.

13. Dne 5. května 1998 zvýšila společnost TCLT svou účast na kapitálu společnosti WWTE na 86,94 % s tím, že zbývajících akcie vlastnila jako vlastní kapitál společnost WWTE (9,73 %) a jedna fyzická osoba (3,33 %). V říjnu 1998 koupila WWTE akcie této fyzické osoby a SCC získala přímou účast na kapitálu společnosti WWTE ve výši 0,04 %. V květnu 1999 zvýšila společnost TCLT svou účast na kapitálu společnosti WWTE na 89,64 % a SCC na 0,05 % a zbytek přitom vlastnila WWTE jako vlastní kapitál.

B – Dvě kartelové dohody na španělském trhu se surovým tabákem a sporné rozhodnutí Komise

14. Na španělském trhu se surovým tabákem existovaly v letech 1996 až 2001 dvě vzájemně související horizontální kartelové dohody, jež Evropská komise odhalila v roce 2001.

15. První kartelové dohody, označované jako „kartelová dohoda zpracovatelů“, se účastnily společnosti WWTE, Cetarsa, Agroexpansión, Taes a Deltafina. V rámci této kartelové dohody docházelo ke každoročnímu stanovování průměrné (maximální) dodací ceny pro každou odrůdu surového tabáku všech jakostí i k rozdělení množství každé odrůdy surového tabáku, které jednotliví zpracovatelé mohli nakoupit od producentů. Od roku 1999 do roku 2001 byla dohodnuta i cenová rozpětí pro jednotlivé jakostní třídy u každé odrůdy surového tabáku a průměrné minimální ceny na producenta a na seskupení producentů.

16. Do druhé kartelové dohody, označované jako „kartelová dohoda zástupců producentů“, byla zapojena tři španělská zemědělská družstva. Předmětem této kartelové dohody bylo rovněž každoroční stanovení cenových rozpětí pro jednotlivé jakostní třídy u každé odrůdy surového tabáku.

17. V rozhodnutí ze dne 20. října 2004⁷ (dále jen „sporné rozhodnutí“) dospěla Komise k závěru, že v případě každé z těchto kartelových dohod se jednalo o jediné a trvalé jednání porušující čl. 81 odst. 1 ES. Komise konstatovala, že různé společnosti a sdružení se v této souvislosti dopustily porušení čl. 81 odst. 1 ES⁸, vyzvala je, aby ukončily svá protiprávní jednání⁹, a uložila jim pokuty v různé výši¹⁰.

6 — Společnost Alliance One International vznikla – podle vyjádření žalobkyň v řízení v prvním stupni – dne 13. května 2005 fúzí mezi společnostmi SCC a Dimon Inc.

7 — Rozhodnutí Komise 2007/236/ES ze dne 20. října 2004 týkající se řízení podle čl. 81 odst. 1 Smlouvy o ES (Věc COMP/C.38.238/B.2) – Surový tabák – Španělsko, oznámeno pod číslem K(2004) 4030, shrnuto v Úř. věst. 2007, L 102, s. 14; v plném znění je toto rozhodnutí možné najít na internetu pouze v nedůvěrném znění, mimo jiné v němčině (<http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/index.html>).

8 — Článek 1 sporného rozhodnutí.

9 — Článek 2 sporného rozhodnutí.

10 — Článek 3 sporného rozhodnutí.

18. Adresáty sporného rozhodnutí byly zaprvé všechny společnosti, které se přímo účastnily kartelové dohody, a dále některé další společnosti patřící do dotčených skupin podniků. Konkrétně se věc měla následovně:

- Za účast WWTE na kartelové dohodě byla společně a nerozdílně činěna odpovědnou jak společnost TCLT, tak i společnosti SCC a SCTC.
- Naproti tomu v případě účasti Agroexpansión na kartelové dohodě Komise vedle této firmy činila společně a nerozdílně odpovědnou pouze společnost Dimon Inc. (Dimon), která stojí v čele koncernu, avšak nikoli společnost Intabex Netherlands BV (Intabex), 100 % dceřinou společností společnosti Dimon, která v rámci koncernu stojí mezi společnostmi Dimon a Agroexpansión.
- Komise konečně za účast společností Taes a Deltafina, které obě patří do americké skupiny podniků Universal, na kartelové dohodě, nepřičítala odpovědnost za porušení kartelového práva žádným jiným koncernovým společností. V důsledku toho Universal Leaf Tobacco Co. Inc. (Universal Leaf), která drží veškeré podíly společností Teas a Deltafina, ani společnost Universal Corp. (Universal), která je hlavní společností společnosti Universal Leaf, nebyly společně a nerozdílně činěny odpovědnými.

19. K odůvodnění Komise uvedla, že kromě vztahu mezi mateřskými společnostmi a jejich dceřinými společnostmi, spatřovaného optikou práva obchodních společností, neexistují žádné indicie o jakékoli faktické účasti společností Universal a Universal Leaf na zjištěných skutcích. Není tedy důvod, aby tyto společnosti byly adresáty rozhodnutí v této věci. Tentýž závěr platí *a fortiori* pro společnost Intabex, neboť její 100% účast ve společnosti Agroexpansión byla pouze finančního rázu¹¹.

C – Soudní řízení v prvním stupni

20. Několik adresátů sporného rozhodnutí se domáhalo právní ochrany prostřednictvím žalob na neplatnost podaných v prvním stupni k Tribunálu. O žalobě, kterou společně podaly AOI (dříve SCC), SCTC a TCLT, rozhodl Tribunál rozsudkem ze dne 27. října 2010¹² (dále jen „rozsudek Tribunálu“ nebo „napadený rozsudek“).

21. Žalobě AOI, SCTC a TCLT bylo v prvním stupni částečně vyhověno. Zatímco Tribunál sporné rozhodnutí v části, ve které se týkalo TCLT, zrušil, ve zbývající části – tedy v rozsahu, v němž se týkalo AOI a SCTC – žalobu zamítl. Zrušení sporného rozhodnutí v případě TCLT Tribunál odůvodnil zejména porušením zásady rovného zacházení¹³.

IV – Řízení před Soudním dvorem

22. Podáním ze dne 28. prosince 2010 podaly společnosti AOI a SCTC společně kasační opravný prostředek proti rozsudku Tribunálu. Proti témuž rozsudku podala Komise podáním ze dne 7. ledna 2011 samostatný kasační opravný prostředek.

23. Ve věci C-628/10 P společnosti AOI a SCTC společně navrhuje, aby Soudní dvůr

11 — 376. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

12 — Rozsudek Tribunálu ze dne 27. října 2010, Alliance One International a další v. Komise (T-24/05, Sb. rozh. s. II-5329).

13 — Body 195, 218 a 219 napadeného rozsudku.

- zrušil rozsudek Tribunálu v rozsahu, v němž zamítá žalobní důvody vycházející ze zjevně nesprávného posouzení při použití čl. 101 odst. 1 SFEU a čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003, nedostatečného odůvodnění a porušení zásady rovného zacházení při učinění závěru, že Alliance One International, Inc., dříve Standard Commercial Corp., a Standard Commercial Tobacco Co. jsou společně a nerozdílně odpovědné;
- zrušil rozhodnutí Komise v rozsahu, v němž se týká navrhovatelek, a v důsledku toho snížil pokutu, která jim byla uložena;
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

24. Komise ve věci C-628/10 P navrhuje, aby Soudní dvůr

- zamítl kasační opravný prostředek a
- uložil navrhovatelkám náhradu nákladů řízení, včetně nákladů řízení v prvním stupni.

25. Ve svém samostatném kasačním opravném prostředku ve věci C-14/11 P Komise navrhuje, aby Soudní dvůr

- zrušil bod 1 výroku napadeného rozsudku;
- zamítl žalobu podanou k Tribunálu v plném rozsahu a
- uložil společnosti TCLT náhradu nákladů tohoto řízení a uložil třem navrhovatelkám náhradu nákladů řízení v prvním stupni.

26. Proti kasačnímu opravnému prostředku Komise vystupují společnosti AOI, SCTC a TCLT. Společně navrhují, aby Soudní dvůr

- zamítl kasační opravný prostředek podaný Evropskou komisí ve věci C-14/11 P v plném rozsahu a
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení, včetně nákladů řízení v prvním stupni.

27. Po skončení písemných částí řízení byly věci C-628/10 P a C-14/11 P usnesením předsedy Soudního dvora ze dne 14. září 2011 spojeny pro účely ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku. jednání se konalo dne 16. listopadu 2011.

V – Úvodní otázka týkající se aktivní legitimace Alliance One International

28. Jak ve věci C-628/10 P, tak i ve věci C-14/11 P se AOI pro účely řízení o kasačním opravném prostředku označuje jako právní nástupkyně společností SCTC a TCLT¹⁴.

29. Komise má pochybnosti, že je tato konstrukce možná. Nepodala však žádnou formální námitku proti tomu, že AOI před Soudním dvorem podává návrhy či protinávrhy nejen vlastním jménem, ale i jménem SCTC (věc C-628/10 P), resp. jménem SCTC a TCLT (věc C-14/11 P).

30. Takovýto výkon cizích práv vlastním jménem, také nazývaný jako „Prozessstandschaft“ (oprávnění vést řízení o právo jiného vlastním jménem), může být přípustný, jestliže pro něj existuje právní základ vyplývající ze zákona nebo z právního úkonu.

14 — V jednacím jazyce „successor of the rights to appeal“.

31. Avšak to, zda jsou tyto podmínky v projednávané věci u společnosti AOI splněny, nemusí být podrobně objasněno. Vyžaduje si to zásada procesní ekonomie. Kasační opravný prostředek ve věci C-628/10 P byl totiž podán společně společnostmi AOI a SCTC a i kasační odpověď společností AOI, SCTC a TCLT ve věci C-14/11 P je společná. Vzhledem k tomu, že vždy alespoň jeden ze zúčastněných – v projednávaném případě AOI – nepochybně disponuje nezbytnou aktivní legitimací, musí být argumentace účastníků řízení v každém případě podrobně posouzena¹⁵.

VI – Posouzení důvodů kasačního opravného prostředku

32. Před projednáním jednotlivých důvodů kasačního opravného prostředku se jeví jako nutné nejprve vysvětlit dva pojmy vzbuzující velmi technický dojem, které účastníci řízení opakovaně používají jak v souvislosti s kasačním opravným prostředkem AOI a SCTC (věc C-628/10 P), tak i v souvislosti s kasačním opravným prostředkem Komise (věc C-14/11 P): „stoprocentní domněnka“ a koncept „dvojího základu“.

33. Stoprocentní domněnka má svůj původ v judikatuře Soudního dvora týkající se odpovědnosti mateřských společností za kartelové delikty jejich dceřiných společností. Drží-li mateřská společnost 100 % podílů (nebo téměř všechny podíly) na své dceřiné společnosti, platí vyvratitelná domněnka, že uplatňuje rozhodující vliv na tržní jednání této dceřiné společnosti. To platí i v případě, kdy mateřská společnost kontroluje svoji dceřinou společnost nepřímo prostřednictvím společnosti nacházející se mezi nimi s tím, že mateřská společnost drží 100 % (nebo téměř 100 %) podílů na této prostřední společnosti a tato drží 100 % (nebo téměř 100 %) podílů na dceřiné společnosti¹⁶. Stoprocentní nebo téměř stoprocentní účasti pak podle judikatury stačí, aby vůči mateřské společnosti či mateřským společnostem byla vyvozena solidární odpovědnost za kartelové delikty její dceřiné společnosti či dceřiných společností¹⁷.

34. Na rozdíl od stoprocentní domněnky nebyl koncept dvojího základu jako takový v judikatuře doposud zmiňován. Tribunál však v projednávaném případě na tento koncept poukázal, aby vysvětlil, že Komise se ve sporném rozhodnutí neopírá pouze o stoprocentní domněnku, ale že pro jistotu zohledňuje i další hlediska, která nasvědčují skutečnému výkonu rozhodujícího vlivu mateřských společností na obchodní politiku svých dceřiných společností¹⁸.

35. Skutečnost, že se sporné rozhodnutí opírá o koncept dvojího základu, je skutkovým zjištěním Tribunálu. Toto v řízení o kasačním opravném prostředku nepodléhá přezkumu Soudního dvora¹⁹, protože Komise nevznesla námitku zkreslení skutkových okolností. Je proto irelevantní, že se Komise v řízení před Soudním dvorem – zejména na jednání – pokoušela ojedinele bránit tím, že ve sporném rozhodnutí vůbec nebyl použit koncept dvojího základu, nýbrž jen stoprocentní domněnka.

36. Vzhledem k tomu, že sporné rozhodnutí bylo vydáno dříve, než vstoupila v platnost Lisabonská smlouva, je v projednávaném případě nutné nadále odkazovat na ustanovení primárního práva v jejich znění podle Amsterodamské smlouvy, konkrétně na články 81 ES a 253 ES, a ne na články 101 SFEU a 296 SFEU.

15 — V tomto smyslu rozsudky ze dne 24. března 1993, CIRFS a další v. Komise (C-313/90, Recueil, s. I-1125, body 30 a 31), a ze dne 9. června 2011, Comitato „Venezia vuole vivere“ a další v. Komise (C-71/09 P, C-73/09 P a C-76/09 P, Sb. rozh. s. I-4727, body 36 až 40).

16 — V tomto smyslu rozsudek General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 85 až 90).

17 — Viz zejména rozsudky Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, body 58 až 61, zejména bod 60), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 39 a 40), Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 38 až 41, zejména bod 40) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 54 až 60, zejména bod 56).

18 — Bod 147 napadeného rozsudku (viz pro doplnění bod 118 a 155 tohoto rozsudku).

19 — Rozsudky ze dne 13. prosince 2001, Komise v. Cwik (C-340/00 P, Recueil, s. I-10269, bod 27); ze dne 22. prosince 2008, British Aggregates v. Komise (C-487/06 P, Sb. rozh. s. I-10515, bod 96 a 97); ze dne 29. března 2011, ThyssenKrupp Nirosta v. Komise („ThyssenKrupp Nirosta“, C-352/09 P, Sb. rozh. s. I-2359, bod 179 a 180), a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 68).

A – K výtkám souvisejícím se zásadou rovného zacházení

37. Středem zájmu jsou v projednávané věci právní problémy související se zásadou rovného zacházení. Otázce, zda a v jakém rozsahu hraje tato zásada roli při uplatnění článku 81 ES (nyní článek 101 SFEU) a článku 23 nařízení č. 1/2003, se věnují jak společnosti AOI a SCTC ve svém kasačním opravném prostředku ve věci C-628/10 P, tak i Komise ve svém kasačním opravném prostředku ve věci C-14/11 P. Příslušnými výtkami se tedy budu zabývat společně před ostatními výtkami.

38. Všechny navrhovatelky Tribunálu vytykají porušení zásady rovného zacházení, avšak z různých důvodů.

39. Ve věci C-14/11 P Komise tvrdí, že Tribunál – zejména v bodě 218 napadeného rozsudku – neprávem konstatoval diskriminaci společnosti TCLT vůči společnostem Intabex, Universal a Universal Leaf. Komise má za to, že vůči TCLT, stejně jako vůči prostřední společnosti v rámci skupiny Standard, která v době po 5. květnu 1998 držela téměř všechny podíly na WWTE, může být uplatňována odpovědnost spolu s AOI a SCTC. Namítá, že Tribunál s odkazem na zásadu rovného zacházení zbavil TCLT spoluodpovědnosti za kartelové delikty WWTE.

40. Ve věci C-628/10 P se naopak AOI a SCTC snaží s odkazem na zásadu rovného zacházení zbavit své spoluzodpovědnosti za kartelové delikty WWTE; tvrdí, že se s nimi bylo jako s mateřskými společnostmi WWTE zacházeno hůře, než se společnostmi Universal a Universal Leaf jakožto s mateřskými společnostmi společností Taes a Deltafina, jež se podílely na kartelové dohodě.

1. Interakce zásady rovného zacházení a zásady legality v řízeních ve věci kartelových dohod (první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)

41. První a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P spolu úzce souvisejí. Měly by být přezkoumány společně.

a) K hlavní námitce Komise: údajně nesprávné použití zásady rovného zacházení

42. Komise Tribunálu prvními dvěma důvody kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P v podstatě vytyká, že „nesprávně použil“ zásadu rovného zacházení. Nezohlednil, že v případě odpovědnosti mateřských společností za kartelové delikty jejich dceřiných společností je rozhodující zásada legality. Pakliže je mateřská společnost podle kritérií vytvořených judikaturou²⁰ – zejména na základě stoprocentní domněnky – odpovědná, nemůže na tom zásada rovného zacházení nic změnit.

43. Tato argumentace je nesprávná.

44. Jak totiž v řízení o kasačním opravném prostředku Komise sama uznala, kritéria judikatury, na něž se odvolává, odpovídají pouze na otázku, zda mateřská společnost a její dceřiná společnost jsou součástí téhož podniku ve smyslu práva hospodářské soutěže, tedy zda případný kartelový delikt může být přičítán jen jedné z nich nebo oběma těmto společnostem²¹.

45. Tato judikatura naproti tomu neobsahuje vyčerpávající požadavky týkající se rozhodující otázky, zda je za kartelový delikt potřeba uložit pokutu, případně které právnické osobě má být adresováno rozhodnutí Komise o uložení pokuty.

20 — Míněna je judikatura uvedená výše v poznámce pod čarou 3 a 14.

21 — V tomto smyslu rozsudky Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, body 56, 57, 59 a 77), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, body 36 až 38), Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 39) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 55 a 88).

46. V této souvislosti je nutné zohlednit skutečnost, že otázka příslušnosti mateřské nebo dceřiné společnosti k jednotnému podniku, jakož i odpovědnost za kartelové delikty, která z ní vyplývá, musí být zodpovězena pouze na základě právních kritérií, naproti tomu při ukládání pokut za tento kartelový delikt hrají kromě právních aspektů důležitou roli i úvahy týkající se účelnosti²²: Komise disponuje v rámci čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 diskreční pravomocí – *může* uložit pokuty.

47. Komise může v rámci své diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 podle okolností konkrétního případu rozhodnout, zda za kartelový delikt vůbec uloží nějakou pokutu podniku, ale také, které právnícké osobě (nebo kterým právníckým osobám), jež stojí za dotčným podnikem, případně takovouto pokutu uloží²³.

48. Při výkonu této diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 však Komise nedisponuje absolutní volností, nýbrž musí respektovat obecné právní zásady unijního práva a základní práva zaručená na úrovni Unie²⁴. Je vázána zejména zásadou rovného zacházení a zásadou proporcionality²⁵.

49. Tribunál proto sporné rozhodnutí právem posuzoval na základě zásady rovného zacházení²⁶ a neomezil se například na poměrně povrchní přezkum, zda rozhodnutí bylo stíženo zneužitím pravomoci ve smyslu čl. 263 odst. 2 SFEU (francouzsky „détournement de pouvoir“)²⁷.

50. Zásada rovného zacházení představuje obecnou zásadu unijního práva, která je zakotvena v člancích 20 a 21 Listiny základních práv Evropské unie²⁸. Tato zásada podle ustálené judikatury ukládá, aby se srovnatelnými situacemi nebylo zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno²⁹.

51. Z toho pro zacházení s konkrétním kartelovým deliktem ze strany Komise vyplývají dvě skutečnosti:

- zaprvé se Komise nesmí bez objektivního důvodu odchýlit od své praxe týkající se ukládání pokut, kterou zveřejnila ve svých oznámeních týkajících se politiky hospodářské soutěže³⁰; platí zásada vázanosti správy vlastními rozhodnutími³¹.
- zadruhé Komise nesmí diskriminovat žádný podnik, který se účastnil kartelové dohody, vůči jiným účastníkům kartelové dohody.

22 — V projednávaném případě Komise například v 376. bodě odůvodnění sporného rozhodnutí uvedla, že vůči Universal, Universal Leaf a Intabex jako mateřským společnostem „by nebylo vhodné“ vyvodit odpovědnost pouze na základě stoprocentní domněnky. Toto je úvaha týkající se účelovosti.

23 — V tomto smyslu rozsudky ze dne 24. září 2009, Erste Bank Group a další v. Komise (C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P a C-137/07 P, Sb. rozh. s. I-8681, bod 82) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 121).

24 — Článek 51 odst. 1 první věta Listiny základních práv Evropské unie; viz pro doplnění deklaratorní odkaz uvedený v třicátém sedmém bodě odůvodnění nařízení č. 1/2003, podle něhož by toto nařízení mělo být vykládáno a používáno v souladu právy a zásadami zakotvenými v Listině.

25 — V tomto smyslu rozsudek ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise („Dansk Rørindustri“, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, body 304 a 319), jakož i – k vázanosti unijních soudů zásadou rovného zacházení – rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Weig v. Komise (C-280/98 P, Recueil, s. I-9757, bod 63 a 68).

26 — Viz zejména body 156, 157, 218 a 219 napadeného rozsudku.

27 — Zneužití pravomoci jako kritérium přezkumu uvedla na jednání před Soudním dvorem do hry Komise.

28 — Rozsudek ze dne 14. září 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akros Chemicals v. Komise („Akzo a Akros Chemicals“, C-550/07 P, Sb. rozh. s. I-8301, bod 54).

29 — Rozsudky ze dne 10. ledna 2006, IATA a ELFAA (C-344/04, Sb. rozh. s. I-403, bod 95), ze dne 16. prosince 2008, Arcelor Atlantique et Lorraine a další (C-127/07, Sb. rozh. s. I-9895, bod 23), jakož i Akzo a Akros Chemicals (uvedený výše v poznámce pod čarou 27, bod 55).

30 — V současnosti platí zejména pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2) a oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. 2006, C 298, s. 17).

31 — Rozsudky Dansk Rørindustri (uvedený výše v poznámce pod čarou 19, body 209 až 211 a 213), ze dne 21. září 2006, JCB Service v. Komise (C-167/04 P, Sb. rozh. s. I-8935, body 207 až 209), a Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 88); v témže smyslu – v souvislosti s jiným právním odvětvím – rozsudek ze dne 1. prosince 1983, Blomefield v. Komise (190/82, Recueil, s. 3981, bod 20).

52. V projednávaném případě je nutné se blíže zabývat pouze druhým aspektem.

53. Zásada rovného zacházení Komise zakazuje, aby při ukládání pokut účastníkům jedné a téže kartelové dohody uplatňovala různá kritéria. Z tohoto předpokladu v projednávané věci správně vycházel i Tribunál³².

54. Jestliže se tedy Komise rozhodne vyvodit odpovědnost za protiprávní jednání podniku, který se účastnil kartelové dohody, jak vůči dceřiné společnosti, jež se přímo účastnila kartelové dohody, tak i vůči za ní stojící mateřské společnosti či mateřským společnostem, musí pak stejným způsobem postupovat vůči všem ostatním účastníkům kartelové dohody, nacházejí-li se tito jiní účastníci kartelové dohody ve srovnatelné situaci.

55. Komise přitom nemusí nutně uložit pokuty všem mateřským společnostem, které se účastnily kartelové dohody, jimž je – čistě po právní stránce – možné připisovat kartelové delikty jejich dceřiných společností. Naopak si při výkonu své diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1 mezi dotčenými mateřskými společnostmi může vybrat na základě objektivních kritérií.

56. Komise tak například pro jistotu může – jak se stalo v projednávaném případě – opřít okruh adresátů svého rozhodnutí o pokutě o dvojí základ: může se omezit na uložení pokut jen takovým mateřským společnostem, proti nimž kromě samotné stoprocentní domněnky disponuje konkrétními indiciemi o skutečném výkonu rozhodujícího vlivu na jednání své příslušné stoprocentní společnosti či společností. Takovéto indicie mohou v závislosti na mateřské společnosti vyplývat ze zcela rozdílných skutečností. Komise má pravdu, když uvádí, že zásada rovného zacházení od ní nevyžaduje, aby proti všem mateřským společnostem vždy předkládala stejné druhy důkazů – například listiny, výpovědi svědků a podobně – nebo stejný počet důkazů³³.

57. O porušení zásady rovného zacházení se však jedná tehdy, měří-li Komise v souvislosti s jedním a tímž kartelovým deliktem *kvalitativně* dvojím metrem, pokud tedy uplatnění odpovědnosti vůči některým mateřským společnostem podmíní přísnější *mírou důkazů* než uplatnění odpovědnosti vůči jiným mateřským společnostem, například tím, že vůči některým mateřským společnostem použije koncept dvojího základu, zatímco vůči jiným mateřským společnostem se opře pouze o stoprocentní domněnku.

58. Přesně tak tomu podle skutkových zjištění Tribunálu bylo v projednávaném případě: vůči TCLT byla vyvozena solidární odpovědnost za kartelové delikty její dceřiné společnosti WWTE pouze na základě stoprocentní domněnky³⁴, zatímco společnostem Intabex, Universal a Universal Leaf Komise žádnou pokutu neuložila, protože v souvislosti s nimi použila koncept dvojího základu, takže samotný podíl těchto společností na jejich příslušných dceřiných společnostech bez konkrétních indicií o skutečném výkonu rozhodujícího vlivu nepovažovala za dostatečný³⁵.

59. Za těchto okolností mohl Tribunál právem vycházet z toho, že TCLT byla vůči Intabex, Universal a Universal Leaf diskriminována³⁶.

60. Nic na tom nemění ani zásada legality, na kterou poukázala Komise.

32 — Body 156 a 157 napadeného rozsudku.

33 — V tomto smyslu rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 97).

34 — Bod 218 napadeného rozsudku.

35 — Body 142 a 143 napadeného rozsudku, jakož i 18. a 376. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

36 — Body 218 a 219 napadeného rozsudku.

61. Zásada rovného zacházení musí být v souladu se zásadou legality, podle níž nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby³⁷. Jinými slovy unijní právo nepřiznává nárok na „rovnost v protiprávnosti“³⁸. Komise to ve svém písemném vyjádření vyjádřila takto: „Two wrongs do not make a right.“

62. V projednávaném případě však nebylo nutné obávat se konfliktu se zásadou zákonnosti jednání správy. Naopak, Komise si ve správním řízení mohla v rámci své diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 vybrat mezi dvěma možnostmi postupu, z nichž jedna nebyla méně zákonná než druhá – Komise se mohla rozhodnout, že buď bude uplatňovat solidární odpovědnost vůči všem mateřským společnostem, pro něž platila stoprocentní domněnka (první možnost postupu), nebo že okruh adresátů sporného rozhodnutí naopak omezí na základě konceptu dvojího základu (druhá možnost postupu).

63. Z tohoto hlediska nebylo možné právně zpochybňovat skutečnost, že si Komise vůči Intabex, Universal a Universal Leaf zvolila druhou možnost postupu. Použitím konceptu dvojího základu Komise jen upustila od uplatňování solidární odpovědnosti – pouze na základě stoprocentní domněnky – vůči dotyčným společnostem za kartelové delikty spáchané jejich dceřinými společnostmi.

64. Vzhledem k tomu, že postup Komise vůči společnostem Intabex, Universal a Universal Leaf tedy nebyl „protiprávní“, nemohlo stejné zacházení se společností TCLT v napadeném rozsudku představovat „rovnost v protiprávnosti“.

65. Z rozsudku Celulóza³⁹ nevyplývá nic, co by s tím bylo v rozporu. Soudní dvůr v něm uvedl, že podnik se „nemůže vyhnout jakékoliv sankci proto, že jinému hospodářskému subjektu, jehož situace nebyla předložena Soudnímu dvoru k rozhodnutí, nebyla uložena pokuta“⁴⁰. Otázka výkonu diskreční pravomoci Komise při ukládání pokut, o kterou se jedná v projednávané věci, však pokud známo nebyla v rozsudku Celulóza blíže objasněna.

66. Mimoto za méně přesvědčivé bych považovala dospět na základě rozsudku Celulóza k závěru, že Komisi při výkonu její diskreční pravomoci v souvislosti s ukládáním pokut přísluší absolutní volnost, a že se před unijními soudy nemusí žádným způsobem zodpovídat za dodržení zásady rovného zacházení. Takováto judikatura by nebyla v souladu s požadavky účinné ochrany základních práv před unijními soudy (viz také čl. 47 odst. 1 Listiny základních práv).

67. Zajistí-li Tribunál v souladu se svou soudní pravomocí, aby Komise vykonávala svoji diskreční pravomoc podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 v případě všech účastníků jedné a téže kartelové dohody podle stejných právních kritérií, neposkytuje „rovnost v protiprávnosti“, nýbrž ochranu vůči svévolnému jednání správy.

68. Vzhledem k tomu, že se Tribunál v případě TCLT při použití zásady rovného zacházení nedopustil nesprávného právního posouzení, je nutné hlavní výtku Komise v souvislosti s prvním a druhým důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P zamítnout jako neopodstatněnou.

37 — Rozsudky ze dne 9. října 1984, Witte v. Parlament (188/83, Recueil, s. 3465, bod 15), a ze dne 4. července 1985, Williams v. Účetní dvůr (134/84, Recueil, s. 2225, bod 14), jakož i usnesení ze dne 20. ledna 2009, Sack v. Komise (C-38/08 P, nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí, bod 32).

38 — Viz k tomu mé stanovisko ze dne 13. prosince 2007 ve věci Marks & Spencer (C-309/06, Sb. rozh. 2008, s. I-2283, body 76 a 77).

39 — Rozsudek ze dne 31. března 1993, Ahlström Osakeyhtiö a další v. Komise („Celulóza“, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 a C-125/85 až C-129/85, Recueil, s. I-1307).

40 — Rozsudek Celulóza (uvedený výše v poznámce pod čarou 38, bod 197, obdobně bod 146); v témže smyslu v souvislosti s antidumpingovým právem vydané rozsudky ze dne 5. října 1988, Sharp v. Rada (301/85, Recueil, s. 5813, bod 22), TEC a další v. Rada (260/85 a 106/86, Recueil, s. 5855, bod 18), a Silver Seiko a další v. Rada (273/85 a 107/86, Recueil, s. 5927, bod 55), jakož i v souvislosti s právem upravujícím veřejnou službu rozsudek ze dne 2. června 1994, De Compte v. Parlament (C-326/91 P, Recueil, s. I-2091, bod 52).

b) K výtkám nedostatečného odůvodnění rozsudku a zkreslení skutkových okolností

69. Na okraj prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P navíc Komise Tribunálu vytýká, že svůj rozsudek nedostatečně odůvodnil a zkreslil skutkové okolnosti.

i) K údajnému nedostatečnému odůvodnění

70. Komise nejprve namítá, že její právní argumentace uvedená v prvním stupni týkající se zásady legality a zásady „zákazu rovnosti v protiprávnosti“ byla Tribunálem ignorována. V tom spočívá „jasný nedostatek odůvodnění“.

71. Povinnost řádného odůvodnění rozsudků vydaných v prvním stupni vyplývá z článku 36 ve spojení s čl. 53 odst. 1 statutu Soudního dvora.

72. Podle mého názoru Komise v projednávaném případě klade přehnané požadavky na rozsah této povinnosti uvést odůvodnění. Podle ustálené judikatury totiž povinnost odůvodnění nevyžaduje, aby se Tribunál ve svých závěrech vyčerpávajícím způsobem postupně zabýval každým argumentem uvedeným účastníky sporu; odůvodnění tedy může být implicitní za podmínky, že zúčastněným osobám umožní seznámit se s důvody, pro které Tribunál nepřijal jejich argumenty, a Soudnímu dvoru dá možnost disponovat poznatky dostatečnými k tomu, aby mohl vykonat svůj přezkum⁴¹.

73. V projednávaném případě Tribunál argumenty Komise jednoznačně zohlednil⁴². Mimoto jasně a jednoznačně vysvětlil svůj vlastní názor na použitelnost a dosah zásady rovného zacházení⁴³. Z toho přinejmenším implicitně vyplývá, že výtku Komise týkající se významu zásady legality nepovažuje za relevantní. O nedostatečnosti odůvodnění tedy nemůže být řeč.

ii) K údajnému zkreslení skutkových okolností

74. Komise dále tvrdí, že Tribunál v bodě 158 napadeného rozsudku „zjevně zkreslil“ sporné rozhodnutí i v něm uvedené argumenty Komise. Údajné zkreslení má spočívat v tom, že Tribunál nesprávně vyložil 384 bod odůvodnění sporného rozhodnutí. Tribunál podle Komise vycházel nesprávně z toho, že Komise sdílí jeho stanovisko týkající se zásady rovného zacházení.

75. Podle ustálené judikatury se o zkreslení jedná tehdy, jeví-li se posouzení existujících důkazů – aniž byly uplatněny nové důkazy – jako zjevně nesprávné⁴⁴.

76. V 384. bodě odůvodnění sporného rozhodnutí se v rozsahu, který je v projednávané věci relevantní uvádí, „že zvláštní okolnosti, které vedly Komisi k tomu, že učinila mateřskou společnost odpovědnou za jednání dceřiné společnosti, mohou být odlišné případ od případu.“ Ve stejném bodu odůvodnění k tomu Komise dodává: „Tato skutečnost není sama o sobě porušením zásady zákazu diskriminace, pokud jsou zásady odpovědnosti uplatňovány soudržným způsobem.“

77. Z toho je možné bez dalšího vyvodit, že Komise považuje zásadu rovného zacházení za relevantní. Pouze tak je totiž možné vysvětlit, že se Komise v uvedeném bodě odůvodnění svého rozhodnutí vůbec zabývala tím, zda došlo či nedošlo k porušení této zásady, kterou Komise v uvedeném bodě odůvodnění označuje jako „zásadu zákazu diskriminace“.

41 — Rozsudky ze dne 9. září 2008, FIAMM a další v. Rada a Komise (C-120/06 P a C-121/06 P, Sb. rozh. s. I-6513, bod 96); ze dne 16. července 2009, Komise v. Schneider Electric (C-440/07 P, Sb. rozh. s. I-6413, bod 135), a ze dne 16. prosince 2010, AceaElectrabel Produzione v. Komise („AceaElectrabel“, C-480/09 P, Sb. rozh. s. I-13355, bod 77).

42 — Bod 113 napadeného rozsudku.

43 — Body 218 a 219 napadeného rozsudku; viz také bod 156 a 157 napadeného rozsudku.

44 — Rozsudky ze dne 18. ledna 2007, PKK a KNK v. Rada (C-229/05 P, Sb. rozh. s. I-439, bod 37); ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise (C-260/05 P, Sb. rozh. s. I-10005, bod 37), a ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise (C-413/08 P, Sb. rozh. s. I-5361, bod 17).

78. Právě k tomuto závěru dospěl Tribunál ve sporné části napadeného rozsudku: nejprve vysvětlil vlastní názor („Komise [...] musí dodržovat zásadu rovného zacházení [...]“⁴⁵); pak dodal, že Komise sdílí toto stanovisko, a jako důkaz použil uvedený bod 384 odůvodnění sporného rozhodnutí⁴⁶.

79. Tribunál tím provedl zcela logický výklad sporného rozhodnutí, ze kterého není patrné žádné zkreslení argumentace Komise. Tribunál se zabývá dokonce i úvahou Komise, že „zvláštní okolnosti [...] mohou být odlišné případ od případu“⁴⁷, když zdůrazňuje, že „se srovnatelnými situacemi [nesmí být] zacházeno odlišně a s odlišnými situacemi stejně, není-li takové zacházení objektivně odůvodněno“⁴⁸.

80. Za těchto okolností z mého pohledu nic nenasvědčuje tomu, že by Tribunál zjevně nesprávně posoudil obsah 384. bodu odůvodnění sporného rozhodnutí. Výtky zkreslení důkazních prostředků je proto neopodstatněná.

c) Dílčí závěr

81. V konečném důsledku je tedy nutné první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P v celém rozsahu zamítnout.

2. K údajné diskriminaci společností SCC a SCTC použitím konceptu dvojího základu (třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

82. Třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je rozčleněn do několika částí, které se však obsahově z velké části překrývají. Společnosti AOI a SCTC tvrdí v podstatě dvě věci: uplatnění konceptu dvojího základu vůči nim bylo diskriminační [v této souvislosti viz níže pod písm. a)]. Tribunál dále nedostatečně přesně porovnal situaci, ve které se nacházely AOI (dříve SCC) a SCTC, se situací společností Universal a Universal Leaf [v této souvislosti viz níže pod písm. b)].

a) K údajné diskriminační povaze konceptu dvojího základu vůči SCC a SCTC (první hlavní bod v rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

83. Ke konceptu dvojího základu navrhovatelky uvádějí v podstatě následující argumenty: pokud by se použila pouze stoprocentní domněnka, musely by za kartelové delikty svých dceřiných společností Taes a Deltafina nést solidární odpovědnost i společnosti Universal a Universal Leaf. Použití restriktivnějšího konceptu dvojího základu naopak způsobilo, že v konečném důsledku byla uplatněna odpovědnost jen vůči AOI (dříve SCC) a SCTC, nikoli však vůči Universal a Universal Leaf spolu s jejich příslušnými dceřinými společnostmi.

45 — Bod 157 napadeného rozsudku.

46 — Bod 158 napadeného rozsudku.

47 — 384. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

48 — Bod 157 napadeného rozsudku.

84. Komise se proti této námitce brání zejména argumentem, že zásada rovného zacházení nezakládá nárok na „rovnost v protiprávnosti“⁴⁹. To, že je tento argument v projednávané věci irrelevantní, jsem již vysvětlila⁵⁰: v projednávané věci nejde o otázku, zda už i beztak protiprávní jednání správy („protiprávnost“) musí být dokonce ještě rozšířeno. Naopak je nutné objasnit, zda zacházení, které Komise zcela právem uplatnila vůči jednomu účastníkovi kartelové dohody, musí být uplatněno i ve prospěch všech ostatních účastníků kartelové dohody.

85. Výtky společností AOI a SCTC vůči napadenému rozsudku jsou však neopodstatněné z jiných důvodů.

86. Jak již bylo uvedeno výše⁵¹, disponuje Komise v rámci čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 diskreční pravomocí. Proto nutně nemusí uložit pokutu všem mateřským společnostem účastníků kartelové dohody, kterým by čistě z právního hlediska mohly být přičítány kartelové delikty jejich dceřiných společností. Naopak, při výkonu své diskreční pravomoci si může mezi dotčenými mateřskými společnostmi vybrat na základě objektivních kritérií.

87. To, že kritéria takového výběru mohou působit ve prospěch jedněch a v neprospěch jiných účastníků řízení, vyplývá z podstaty tohoto výběru. Pouhá okolnost, že Komise mezi nimi provedla výběr, ještě nedovoluje dojít k závěru, že se jedná o diskriminaci. Jsou-li totiž kritéria použitá Komisí založena na objektivních úvahách, neexistuje žádný důvod pro to, aby se vycházelo z protiprávního znevýhodnění určitých účastníků řízení.

88. Jinak by tomu bylo, kdyby se Komise při výkonu své diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 neřídila objektivními hledisky, nýbrž neadekvátními úvahami, pokud by se její jednání tedy přinejmenším blížilo zneužití pravomoci ve smyslu čl. 263 druhého pododstavce SFEU.

89. V projednávaném případě však společnosti AOI a SCTC v řízení před Tribunálem neuvedly žádné konkrétní indicie, které by nasvědčovaly tomu, že by se Komise opírala o koncept dvojího základu na základě neadekvátních úvah.

90. Zcela naopak, pro provedení výběru mezi dotčenými mateřskými společnostmi na základě konceptu dvojího základu existoval věcný důvod. Jak Komise správně zdůraznila v řízení v prvním stupni⁵², v době vydání sporného rozhodnutí existovala značná právní nejistota v případě kritérií přičitatelnosti odpovědnosti za porušení kartelového práva mezi mateřskými a dceřinými společnostmi⁵³. Vyjasnil to až později vydaný rozsudek Soudního dvora ve věci Akzo Nobel⁵⁴.

91. V situaci právní nejistoty, která existovala před objasněním prostřednictvím Soudního dvora, měla Komise objektivní důvod učinit adresáty sporného rozhodnutí pro jistotu pouze ty mateřské společnosti, vůči nimž se nemusela spolehnout jen na stoprocentní domněnku, ale disponovala vůči nim konkrétními indiciemi o skutečném výkonu rozhodujícího vlivu na jednání příslušných dceřiných společností.

49 — Komise navíc tvrdí, že navrhovatelky kasačního opravného prostředku svou kritikou konceptu dvojího základu odporují vlastní argumentaci uvedené na jiném místě ve věci C-628/10 P. Tato kritika však sama o sobě nepřipouští žádné závěry týkající se přípustnosti nebo opodstatněnosti argumentace společností AOI a SCTC v rámci projednávaného důvodu kasačního opravného prostředku.

50 — Viz výše moje argumentace k prvnímu a druhému důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P (zejména body 60 až 68 tohoto stanoviska).

51 — Viz výše zejména body 46 až 55 tohoto stanoviska.

52 — Viz body 118, 147 a 155 napadeného rozsudku.

53 — K diskusi o stoprocentní domněnce, která trvala až do nedávné minulosti, viz mé stanovisko ze dne 23. dubna 2009 k rozsudku Akzo Nobel (uvedené výše v poznámce pod čarou 2, zejména body 49 až 76) s dalšími odkazy.

54 — Rozsudek uvedený výše v poznámce pod čarou 2.

92. Výtku diskriminace vznesená společnostmi AOI a SCTC v souvislosti s použitím koncepce dvojího základu je proto neopodstatněná.

b) K porovnání situace společností AOI a SCTC se situací společností Universal a Universal Leaf (druhý hlavní bod v rámci třetího důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

93. Navrhovatelky kasačního opravného prostředku Tribunálu dále vytýkají, že dostatečně neporovnal situaci společností AOI (dříve SCC) a SCTC se situací společností Universal a Universal Leaf. Aby Tribunál mohl zaujmout stanovisko k námitce diskriminace vznesené společnostmi AOI a SCTC, musel by podle názoru navrhovatelek kasačního opravného prostředku na základě skutečných okolností přezkoumat, zda společnosti Universal a Universal Leaf tvořily se svými dceřinými společnostmi Taes a Deltafina hospodářskou jednotku. Navrhovatelky kasačního opravného se domnívají, že situace společností SCC a SCTC byla „velmi podobná“ situaci společností Universal a Universal Leaf.

94. Při povrchním pohledu by se mohlo zdát, že AOI a SCTC touto výtkou zpochybňují jen posouzení skutkových okolností a důkazů Tribunálem a navrhuji Soudnímu dvoru, aby posouzení Tribunálu nahradil svým vlastním posouzením. Toto by bylo v řízení o kasačním opravném prostředku nepřípustné⁵⁵.

95. Při bližším pohledu však tato argumentace společností AOI a SCTC ale – přinejmenším rovněž – poukazuje na skutečný právní problém, jehož objasnění je v řízení o kasačním opravném prostředku nepochybně přípustné: jedná se o rozsah právních požadavků kladených na přezkum výtky diskriminace Tribunálem a zejména o intenzitu kontroly, kterou Tribunál v této souvislosti vůči Komisi vykonává. Jedná se přitom o otázku, která je znovu a znovu předmětem diskuse, a v současnosti – v neposlední řadě s ohledem na Listinu základních práv – je jí věnována stále větší pozornost.

96. Článek 47 Listiny základních práv, která má podle čl. 6 odst. 1 prvního pododstavce SEU stejnou právní sílu jako Smlouvy, a je tedy závazným primárním právem, zakotvuje základní právo na účinnou právní ochranu, které je rovněž uznáno jako obecná zásada unijního práva⁵⁶. Toto základní právo zahrnuje mimo jiné právo na přezkoumání rozhodnutí vydaných veřejnými orgány nezávislým soudem ve spravedlivém řízení.

97. To, jaké požadavky z toho konkrétně vyplývají, je nutné určit na základě požadavku homogenity (čl. 6 odst. 1 třetí pododstavec SEU a čl. 52 odst. 3 první věta Listiny základních práv)⁵⁷ s ohledem na čl. 6 odst. 1 EÚLP⁵⁸. Posledně uvedené ustanovení podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) zejména vyžaduje, aby soudní řízení umožňovalo přezkum všech relevantních skutkových a právních otázek⁵⁹.

98. Je nesporné, že Tribunál byl v projednávaném případě v souvislosti s dodržením zásady rovného zacházení Komisí oprávněn přezkoumat všechny skutkové a právní otázky.

55 — Rozsudek ze dne 15. března 2007, *British Airways v. Komise* (C-95/04 P, Sb. rozh. s. I-2331, bod 137); viz mimoto rozsudky ze dne 10. července 2008, *Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala* („Impala“, C-413/06 P, Sb. rozh. s. I-4951, bod 29), *ThyssenKrupp Nirosta* (uvedený výše v poznámce pod čarou 18, bod 180) a *Elf Aquitaine* (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 68).

56 — Rozsudek ze dne 22. prosince 2010, *DEB* (C-279/09, Sb. rozh. s. I-13849, body 30 a 31); ze dne 28. července 2011, *Samba Diouf* (C-69/10, Sb. rozh. s. I-7151, bod 49), a ze dne 8. prosince 2011, *KME Germany a další v. Komise* (C-272/09 P, Sb. rozh. s. I-12789, bod 92).

57 — Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod („EÚLP“, podepsaná v Římě dne 4. listopadu 1950).

58 — Rozsudek *DEB* (uvedený výše v poznámce pod čarou 55, bod 32).

59 — ESLP, rozsudky *Chevol v. Francie* ze dne 13. února 2003 (stížnost č. 49636/99 Sbíрка rozsudků a rozhodnutí 2003-III, § 77), *Silvester's Horeca Service v. Belgie* ze dne 4. března 2004 (stížnost č. 47650/99, § 27) a *Menarini Diagnostics v. Itálie* ze dne 27. září 2011 (stížnost č. 43509/08, § 59).

99. Intenzita tohoto přezkumu Tribunálem však v neposlední řadě závisí na tom, o jaké důvody neplatnosti se žalobkyně v prvním stupni opíraly, a zejména, jak byl doložen jejich návrh, to znamená, jakými skutečnostmi a argumenty doložily své příslušné žalobní důvody. V řízeních o přímých žalobách před unijními soudy totiž platí zásada, že důkazy musejí být předloženy účastníky řízení. Pouze ve výjimečných případech platí obrácení povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti nebo je nutné provést dokazování z úřední povinnosti. Na takovouto nutnost se však v tomto řízení žádný účastník řízení neodvolal.

100. V projednávaném případě se argumentace SCC (nyní AOI), SCTC a TCLT v řízení v prvním stupni uvedená v souvislosti se zásadou rovného zacházení omezila na dva body, v nichž uvedené společnosti tvrdily, že s mateřskými společnostmi jiných účastníků kartelové dohody bylo ze strany Komise zacházeno lépe než s nimi⁶⁰.

101. Pouze jeden z těchto bodů uvedených v žalobě v prvním stupni je v souvislosti s projednávaným důvodem kasačního opravného prostředku relevantní⁶¹. V něm SCC uvedla, že její situace jako mateřské společnosti byla na základě všech relevantních hledisek srovnatelná se situací společností Universal, Universal Leaf a SEPI. To, co Komise konstatovala v souvislosti s posledně uvedenými společnostmi, uplatňuje SCC i sama pro sebe: neexistují konkrétní indicie ani o skutečné účasti SCC na zjištěných protiprávních jednáních WWTE, ani o přímé komunikaci mezi mateřskou a dceřinou společností.

102. Ve své replice v prvním stupni k tomu SCC (AOI) dodala, že Komise diskriminovala žalobkyně vůči společnosti Universal, protože při přičítání kartelových deliktů jejím příslušným dceřiným společnostem použila různá kritéria⁶².

103. SCC tím konec konců jen zopakovala to, co již uvedla v souvislosti s kritérii pro přičitatelnost protiprávního jednání dceřiné společnosti WWTE její mateřské společnosti. Za těchto okolností není možné namítat, že Tribunál v napadeném rozsudku⁶³ upustil od zvláštního, intenzivnějšího přezkumu jejích tvrzení o diskriminaci a všechny žalobní důvody – včetně diskriminačních důvodů – přezkoumal společně.

104. V konečném důsledku je proto výtku nedostatečného přezkumu srovnatelnosti situace společností AOI (SCC) a SCTC se situací společností Universal a Universal Leaf v projednávaném případě neopodstatněná.

c) Dílčí závěr

105. Třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je tedy nutné zamítnout.

60 — Body 68 až 74 žaloby v prvním stupni.

61 — Druhý bod se týká porovnání situace TCLT jako prostřední mateřské společnosti WWTE v rámci skupiny Standard se situací Intabex jako prostřední mateřské společnosti Agroexpansión v rámci skupiny Dimon. TCLT namítala, že Komise s ní zacházela hůře než s Intabex. Vzhledem k tomu, že se Tribunál s argumentací TCLT v tomto bodě ztotožnil a sporné rozhodnutí v tomto rozsahu zrušil, navrhovatelky neměly důvod použít tuto argumentaci v řízení o kasačním opravném prostředku.

62 — Body 141 až 150, zejména bod 146, repliky.

63 — Bod 52, poslední věta napadeného rozsudku; k přezkumu problematiky diskriminace viz zejména body 157 až 159, 195 až 197 a 218 napadeného rozsudku.

3. K irelevantnosti protiargumentů Komise uvedených v soudním řízení v prvním stupni proti výtce diskriminace (třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)

106. Svým třetím důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P Komise tvrdí, že jí v řízení v prvním stupni nebylo před Tribunálem umožněno uvést skutečnosti, ze kterých by vyplynulo, že se společnost TCLT nenacházela ve stejné situaci jako společnosti Universal nebo Intabex.

107. Tento důvod kasačního opravného prostředku směřuje zejména proti první větě bodu 196 napadeného rozsudku. Zde se Tribunál zabývá otázkou, zda je nutné zohlednit okolnost uvedenou Komisí, že TCLT byla v období 1996 až 1999 „hlavním zákazníkem“ společnosti WWTE. Tribunál na tuto otázku odpověděl záporně, mimo jiné s odůvodněním, že se jedná o argument, o který se Komise poprvé opřela až při soudním jednání, přesněji řečeno ve své žalobní odpovědi.

108. Komise se domnívá, že Tribunál tím porušil její právo na kontradiktorní řízení a nezohlednil požadavky kladené na odůvodnění rozhodnutí Komise. Oba body spolu úzce souvisí.

109. Je pravda, že v soudním řízení má Komise, stejně jako každý jiný účastník řízení, právo na kontradiktorní řízení⁶⁴. Z toho vyplývá, že musí mít před Tribunálem možnost účinně se bránit proti výtkám uvedeným v žalobě na neplatnost, jako jsou například výtky diskriminace, které byly v prvním stupni vzneseny společnostmi AOI, SCTC a TCLT.

110. Avšak právo Komise na kontradiktorní řízení musí být uvedeno do přiměřeného souladu s právem dotčených podniků na spravedlivý proces a účinnou právní ochranu (článek 47 Listiny základních práv).

111. V souladu s tím je Komise v soudním řízení v rámci své obrany sice oprávněna blíže objasnit důvody sporného rozhodnutí⁶⁵. Zcela nové důvody sporného rozhodnutí však Komise v soudním řízení uvést nesmí. Původně chybějící odůvodnění totiž nemůže být zhojeno skutečností, že se dotyčná osoba dozví důvody rozhodnutí v průběhu řízení před unijními soudy⁶⁶. Zvláště přísný je tento zákaz „dodatečného předkládání důvodů“ před Tribunálem v takových trestních a kvazitrestních řízeních, jako je řízení ve věci kartelových dohod⁶⁷.

112. Ani v projednávaném případě se proto Komise nemůže v soudním řízení odvolávat na okolnosti, které ve skutečnosti měly být uvedeny již v samotném sporném rozhodnutí, ve kterém o nich ale nebyla ani zmínka.

113. Zbývá objasnit, zda se konkrétně u vlastnosti TCLT jako „hlavního zákazníka“ společnosti WWTE jednalo o takovouto okolnost, která měla být zmíněna již v odůvodnění sporného rozhodnutí.

64 — Rozsudky ze dne 2. prosince 2009, Komise v. Irsko a další (C-89/08 P, Sb. rozh. s. I-11245, bod 53), a ze dne 17. prosince 2009, Přezkum M v. EMEA (C-197/09 RX-II, Sb. rozh. s. I-12033, bod 42).

65 — Rozsudek ze dne 16. listopadu 2000, Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise (C-286/98 P, Recueil, s. I-9925, bod 61); ve stejném smyslu již rozsudky ze dne 15. července 1960, Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft a další v. Vysoký úřad (36/59 až 38/59 a 40/59, Recueil, s. 857, zejména s. 926 a 927), a ze dne 30. května 1984, Picciolo v. Parlament (111/83, Recueil, s. 2323, bod 22).

66 — Rozsudky ze dne 26. listopadu 1981, Michel v. Parlament (195/80, Recueil, s. 2861, bod 22), Dansk Rørindustri (uvedený výše v poznámce pod čarou 19, bod 463) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 149).

67 — V souvislosti s trestním právem v užším smyslu viz rozsudek ze dne 29. června 2010, E a F (C-550/09, Sb. rozh. s. I-6213, bod 59); v souvislosti s kvazitrestními oblastmi – v projednávaném případě kartelové právo – viz rozsudky Dansk Rørindustri (uvedený výše v poznámce pod čarou 19, bod 463) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 149).

114. V této souvislosti je nutné poznamenat, že rozhodnutí Komise o uložení pokuty musí obsahovat dostatečné odůvodnění ve vztahu ke každé z osob, jimž je určeno, a zejména ve vztahu k těm z nich, které podle uvedeného rozhodnutí musejí nést odpovědnost za uvedené protiprávní jednání. Takové rozhodnutí tak musí v případě mateřské společnosti, jež je činěna odpovědnou za protiprávní jednání své dceřiné společnosti, obsahovat podrobný popis důvodů, které mohou odůvodnit přičitatelnost protiprávního jednání této společnosti⁶⁸.

115. To, jaké požadavky z toho v konkrétním případě přesně vyplývají, musí být určeno s ohledem na smysl a účel požadavku uvést odůvodnění zakotveného v článku 253 ES (nyní čl. 296 druhý pododstavec SFEU). Odůvodnění právního aktu má dotčeným osobám umožnit seznámit se s důvody, které vedly k přijetí opatření, aby mohly posoudit jeho opodstatněnost a příslušnému soudu umožnily provést přezkum⁶⁹.

116. Pokud se Komise rozhodne, tak jako v projednávaném případě, vyvodit solidární odpovědnost jen vůči některým mateřským společnostem podniků, které se účastnily kartelové dohody, vůči jiným mateřským společnostem však nikoli, je povinna to ve svém rozhodnutí o uložení pokuty odůvodnit. Pro ty mateřské společnosti, které jsou adresáty rozhodnutí o uložení pokuty, musí z odůvodnění rozhodnutí vyplývat, proč právě jim byla uložena pokuta, přestože mateřským společnostem jiných účastníků kartelové dohody pokuta uložena nebyla. Jen tak mohou dotčené osoby a unijní soudy přezkoumat rozhodnutí Komise z hlediska případných chyb při uplatnění diskreční pravomoci, zejména z hlediska případného porušení zásady rovného zacházení⁷⁰.

117. Přesně takové odůvodnění však podle – v tomto nezpochybněných – zjištění Tribunálu v projednávané věci chybělo. Ve sporném rozhodnutí sice Komise velmi stručně odůvodnila, proč některým jiným podnikům, mimo jiné společnosti Intabex *neuložila* pokutu⁷¹, zdržela se však jasného výroku o tom, proč právě TCLT – na rozdíl od Intabex – zahrнула do okruhu adresátů rozhodnutí o uložení pokuty.

118. Až během soudního řízení uvedla Komise prodej většiny tabáku zpracovaného společností WWTE společnosti TCLT jako důležitou indicii pro to, že situace společnosti TCLT nebyla srovnatelná se situací společnosti Intabex. Podle argumentace Komise během soudního řízení se přitom jedná o rozhodující okolnost, která má konkrétně doložit, že volba TCLT jako adresátky sporného rozhodnutí byla slučitelná se zásadou rovného zacházení.

119. Pokud však měla vlastnost TCLT jako „hlavního zákazníka“ WWTE v souvislosti s jejím výběrem jako adresátky sporného rozhodnutí tak velký význam, měla být tato okolnost uvedena již v odůvodnění sporného rozhodnutí. Až s tímto odůvodněním je totiž zřejmé, proč bylo sporné rozhodnutí adresováno právě TCLT. Ze svého pohledu takto rozhodující důvod nemůže Komise „dodatečně předložit“ až během soudního řízení. Tento důvod zejména nelze považovat jen za pouhé vysvětlení sporného rozhodnutí, protože v tomto rozhodnutí nebyly podle zjištění Tribunálu v souvislosti s touto problematikou uvedeny vůbec žádné (další) důvody. Tribunál tedy správně považoval první zmínění vlastnosti TCLT jako „hlavního zákazníka“ WWTE až v řízení před soudem⁷² za nepřipustné⁷³.

68 — Rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 152).

69 — Rozsudky ze dne 22. prosince 2008, Régie Networks (C-333/07, Sb. rozh. s. I-10807, bod 63), E a F (uvedený výše v poznámce pod čarou 66, bod 54) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 147).

70 — K vázanosti Komise zásadou rovného zacházení při výkonu diskreční pravomoci podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 viz výše zejména body 48 až 53 tohoto stanoviska.

71 — 376. bod odůvodnění sporného rozhodnutí (citovaný v bodě 29 napadeného rozsudku).

72 — Zjištění Tribunálu, že Komise uvedla argumentaci týkající se vlastnosti TCLT jako „hlavního zákazníka“ WWTE poprvé až v soudním řízení, nebylo jako takové žádným z účastníků řízení nikterak zpochybněno.

73 — Bod 196 první věta napadeného rozsudku.

120. Komise namítá, že není povinna odůvodnit, proč určitým společností – v projednávaném případě Universal, Universal Leaf a Intabex – *neadresovala* sporné rozhodnutí⁷⁴.

121. Tento argument se však netýká podstaty věci. V projednávaném případě se totiž vůbec nejedná o otázku, zda adresátkami sporného rozhodnutí měly být i společnosti Universal, Universal Leaf a Intabex⁷⁵, nýbrž o otázku, zda TCLT byla oprávněně – zejména bez porušení zásady rovného zacházení – zahrnuta do okruhu adresátů tohoto rozhodnutí.

122. Komise dále namítá, že ve správním řízení neměla žádný důvod porovnávat situaci TCLT se situací jiných mateřských společností, protože TCLT tvrdila, že došlo k porušení zásady rovného zacházení až ve stadiu soudního řízení. Komise není povinna vysvětlovat ve svých rozhodnutích do jisté míry z opatrnosti všechny důvody, na které by se později mohla odvolat za účelem zpochybnění námitek vznesených proti jejím opatřením⁷⁶.

123. Tato výtku však vzhledem k okolnostem projednávaného případu není přesvědčivá. Společnost TCLT v průběhu správního řízení ještě nemohla předpokládat, že by se měla bránit před případnou diskriminací oproti společnostem Universal, Universal Leaf nebo Intabex. Sdělení námitek totiž bylo adresováno i společnostem Universal, Universal Leaf a Intabex. Skutečnost, že Komise později právě těmito společnostem nebude adresovat sporné rozhodnutí, TCLT ve správním řízení ještě nemohla předpokládat. Komise naopak musela vědět, že výběr mezi mateřskými společnostmi účastníků kartelové dohody, který provedla při vydání sporného rozhodnutí, vyvolá otázky v souvislosti se zásadou rovného zacházení⁷⁷.

124. Na jednání před Soudním dvorem Komise konečně tvrdila, že stoprocentní domněnka by byla oslabena, jestliže by od orgánu pro ochranu hospodářské soutěže bylo požadováno, aby v odůvodnění svých rozhodnutí o uložení pokuty uváděl úvahy týkající se rovného zacházení s různými účastníky řízení.

125. Ani tento argument ovšem není přesvědčivý. Komise je samozřejmě nadále oprávněna opřít se při výběru adresátů rozhodnutí o uložení pokuty o stoprocentní domněnku a omezit se na to, že v odůvodnění rozhodnutí uvede jen podmínky pro použití tohoto pravidla o domněnce⁷⁸. Pokud se však Komise – tak jako v projednávaném případě – v rámci své diskreční pravomoci dobrovolně rozhodne použít pro vyvození odpovědnosti vůči mateřským společnostem přísnější kritéria, musí těmito přísnějšími kritérii přizpůsobit i odůvodnění svého rozhodnutí. Když někdo sám sobě zvedne latku, nemůže se divit, pokud je těžší ji přeskočit.

126. V konečném důsledku tedy Tribunál neposoudil požadavky na odůvodnění sporného rozhodnutí Komisí nesprávně a neporušil ani právo Komise na kontradiktorní řízení. Třetí důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P je tedy nutné zamítnout.

74 — Komise se přitom odvolává na judikaturu Tribunálu, konkrétně na rozsudek ze dne 8 července 2004, JFE Engineering v. Komise (T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, bod 414).

75 — Již v řízení v prvním stupni žalobkyně poukázaly na to, že netvrdily, že Komise neoprávněně opomenula vyvodit zodpovědnost vůči společnostem Universal, Universal Leaf, Sepi či Intabex nebo jim adresovat napadené rozhodnutí (bod 86 napadeného rozsudku). Toto zdůraznily i v tomto řízení o kasačním opravném prostředku.

76 — Komise se v této souvislosti odvolává na rozsudek ICI (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 145).

77 — Jak vyplývá z 384. bodu odůvodnění sporného rozhodnutí, Komise si byla této problematiky v každém případě vědoma. V tomto bodě odůvodnění zkoumá, zda byla společnost Dimon diskriminována vůči mateřským společnostem jiných účastníků kartelové dohody.

78 — Rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 96).

4. Ke srovnatelnosti situace společnosti TCLT se situací společností Intabex a Universal (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P)

127. Komise svým čtvrtým důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P, který – stejně jako již třetí důvod kasačního opravného prostředku – směřuje proti bodu 196 napadeného rozsudku, tvrdí, že Tribunál „nesprávně použil“ zásadu rovného zacházení, protože společnost TCLT se objektivně nacházela v jiné situaci než společnosti Intabex a Universal.

128. V podstatě se přitom znovu jedná o otázku, zda zapojení TCLT coby prostřední společnosti v rámci skupiny Standard bylo čistě finanční povahy, zda tedy její situace byla srovnatelná se situací společnosti Intabex. Komise tvrdí, stejně jako již v prvním stupni⁷⁹, že úloha TCLT v rámci skupiny Standard šla nad rámec čistě finanční účasti. Na podporu svého tvrzení Komise poukazuje na již zmíněnou okolnost, že TCLT vystupovala jako hlavní kupující tabáku zpracovaného její dceřinou společností WWTE. V tomto bodě se její situace liší od situace společnosti Intabex.

129. V napadeném rozsudku však Tribunál právě tuto okolnost – odebrání velkého množství tabáku, který zpracovala společnost WWTE, společností TCLT – prohlásil za irelevantní, protože uvedené nákupy byly společnosti TCLT připisovány pouze z důvodů čistě účetních a daňových a společnosti TCLT fakticky žádný tabák od WWTE nebyl dodán⁸⁰.

130. Komise vůči tomu ve svém kasačním opravném prostředku namítá, že je irelevantní, z jakých důvodů TCLT vystupovala jako kupující tabáku zpracovaného společností WWTE. Z těchto nákupů je v každém případě možné vyvodit, že TCLT byla víc než jen prostředním finančním holdingem.

131. Tento argument Komise je nepřipustný. To, jaká vypovídací hodnota má být nákupům společnosti TCLT u společnosti WWTE přisuzována, totiž podléhá volnému posouzení skutkového stavu Tribunálem. S výhradou případného zkreslení, které však Komise v projednávaném případě nenamítla, nepodléhá tato otázka přezkumu Soudního dvora v rámci kasačního opravného prostředku⁸¹.

132. V projednávaném případě se nejedná o právní otázku, zda Tribunál skutkové okolnosti správně kvalifikoval a zda při posuzování skutkového stavu použil správná právní kritéria. Naopak, Komise jen nepovažuje posouzení provedené Tribunálem za přesvědčivé. Zpochybnit toto posouzení a nahradit ho jiným však právě není smyslem a účelem řízení o kasačním opravném prostředku⁸².

133. Zcela na okraj Komise konečně vznáší výhradu, že Tribunál svůj rozsudek dostatečně neodůvodnil. Nevysvětlil, proč považoval situaci společnosti TCLT a situaci společnosti Universal za srovnatelné, a nezabýval se argumenty Komise, které s tím souvisely.

134. Ani tento argument však nemůže být úspěšný. Je irelevantní (francouzsky: „inopérant“), a proto neopodstatněný⁸³. Pokud totiž Tribunál, tak jak tomu bylo v projednávané věci, oprávněně konstatoval, že společnost TCLT se nenacházela v situaci srovnatelné se situací společnosti Intabex, tak již není relevantní, zda se navíc situace společnosti TCLT podobala i situaci společnosti Universal a Universal Leaf. Zrušení sporného rozhodnutí mohl Tribunál opřít rovněž jen o diskriminaci TCLT vůči Intabex, ze které vycházel.

79 — Body 120 a 121 napadeného rozsudku.

80 — Bod 196 napadeného rozsudku.

81 — Rozsudky Komise v. Cwik (uvedený výše v poznámce pod čarou 18, bod 27), British Aggregates v. Komise (uvedený výše v poznámce pod čarou 18, bod 96), ThyssenKrupp Nirosta (uvedený výše v poznámce pod čarou 18, body 179 a 180) a ze dne 27. října 2011, Rakousko v. Scheucher-Fleisch a další (C-47/10 P, Sb. rozh. s. I-10707, body 57, 58 a 99).

82 — Viz k tomu judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 54.

83 — Rozsudky ze dne 30. září 2003, Eurocoton a další v. Rada (C-76/01 P, Recueil, s. I-10091, bod 52); ze dne 6. listopadu 2008, Řecko v. Komise (C-203/07 P, Sb. rozh. s. I-8161, bod 42 a 43) a Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 31).

135. Čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P je tedy třeba zamítnout jako zčásti nepřijatelný a zčásti neopodstatněný.

5. Dílčí závěr

136. Z uvedeného vyplývá, že výtky navrhovatelek související se zásadou rovného zacházení je třeba jak ve věci C-628/10 P, tak i ve věci C-14/11 P zamítnout v celém rozsahu.

B – K některým dalším výtkám společností AOI a SCTC (první a druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

137. Konečně se budu věnovat některým dalším výtkám AOI a SCTC, které tyto společnosti proti napadenému rozsudku vznášejí ve svém prvním a druhém důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P.

1. První důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P

138. Svým prvním důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P navrhovatelky Tribunálu vytýkají porušení čl. 81 odst. 1 ES, čl. 23 odst. 2 nařízení č. 1/2003 a článku 253 ES⁸⁴. Podle jejich názoru Tribunál neoprávněně považoval za prokázanou odpovědnost společností AOI (dříve SCC) a SCTC za kartelové delikty WWTE, a to jak v době před 5. květnem 1998, tak i po něm.

139. Těmto výtkám se budu věnovat v následujících oddílech a) a b). Upustím přitom od bližšího výkladu článku 253 ES, protože navrhovatelky kasačního opravného prostředku žádným způsobem nevysvětlují, čím Tribunál nevzal v potaz požadavky na odůvodnění unijních právních aktů. Jejich výtku porušení tohoto ustanovení je proto nutné považovat za nepřijatelnou.

a) K údajné neexistenci rozhodujícího vlivu SCC a SCTC na WWTE před 5. květnem 1998 (první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

140. První část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P se týká pouze období před 5. květnem 1998. Společnosti AOI (dříve SCC) a SCTC tvrdí, že v té době nebyly vůbec schopny vykonávat na WWTE rozhodující vliv. V každém případě však zodpovědnost neměla být vyvozena jen vůči nim, ale v každém případě i vůči jiným společnostem, které měly účast na WWTE.

141. Při povrchním pohledu by se mohlo zdát, že AOI a SCTC touto výtkou zpochybňují jen posouzení skutkových okolností a důkazů Tribunálem a navrhuje Soudnímu dvoru, aby posouzení Tribunálu nahradil svým vlastním posouzením. Toto by bylo v řízení o kasačním opravném prostředku nepřijatelné⁸⁵.

⁸⁴ — Navrhovatelky se odvolávají na články 101 SFEU 296 SFEU.

⁸⁵ — Viz k tomu judikatura uvedená výše v poznámce pod čarou 54.

142. Ve skutečnosti se zde však jedná o otázku, zda Tribunál při svém posouzení skutkového stavu a hodnocení důkazů vycházel ze správných kritérií a měřítek. Jedná se přitom o právní otázku, která může být přezkoumána Soudním dvorem jakožto instancí rozhodující o kasačním opravném prostředku⁸⁶. Z málo přehledné výtky společností AOI a SCTC v této souvislosti vůči napadenému rozsudku vyplývají zejména dvě právně kritické připomínky. Tyto kritické připomínky Soudnímu dvoru nabízejí příležitost, aby v souvislosti s některými, i pro budoucí případy důležitými aspekty, vyjasnil právní stav.

i) Kritérium přičitatelnosti: výkon rozhodujícího vlivu

143. Navrhovatelky Tribunálu zaprvé vytýkají, že nezohlednil skutečnost, že přičtení odpovědnosti za porušení kartelového práva mezi dceřinou a mateřskou společností je podle rozsudku AEG přípustné jen za splnění dvou kumulativních podmínek: mateřská společnost musela být schopna výkonu rozhodujícího vlivu na svoji dceřinou společnost a této možnosti musela skutečně využít⁸⁷.

144. Tato výhrada není přesvědčivá. Ve skutečnosti podle ustálené judikatury to, zda vůči mateřské společnosti může být uplatněna odpovědnost za kartelové delikty její dceřiné společnosti, závisí pouze na jediné podmínce: mateřská společnost musela vykonávat rozhodující vliv na chování dceřiné společnosti, posledně uvedená proto nemohla samostatně rozhodovat o svém chování na trhu⁸⁸.

145. Obvykle není nutné za tímto účelem nijak zvlášť zkoumat, zda příslušná mateřská společnost vůbec *byla schopna* vykonávat rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti. Pro přičtení odpovědnosti za porušení kartelového práva stačí prokázat, že takovýto vliv *byl skutečně vykonáván*. Neboť jak správně zdůrazňuje Tribunál, zjištění, že mateřská společnost skutečně vykonávala na chování své dceřiné společnosti rozhodující vliv, nutně znamená i to, že toho byla schopna⁸⁹.

146. Něco jiného platí pouze v případě, že výkon rozhodujícího vlivu výjimečně není skutečně dokázán, nýbrž o něm pouze platí vyvratitelná domněnka. Takováto domněnka totiž může být uplatněna pouze platí-li, že mateřská společnost byla vůbec schopna vykonávat rozhodující vliv na chování své dceřiné společnosti a pokud bylo vzhledem k ekonomickým, organizačním a právním vazbám mezi oběma společnostmi zřejmé, že tento vliv skutečně vykonávala. Podle judikatury je tomu tak zejména v případě, že mateřská společnost v době protiprávního jednání držela všechny nebo téměř všechny podíly své dceřiné společnosti (stoprocentní domněnka)⁹⁰.

147. Vzhledem k tomu, že ve sporném období (před 5. květnem 1998) se nejednalo o použití takového pravidla o domněnce, nebylo ze strany Tribunálu potřeba zvlášť konstatovat, že mateřské společnosti WWTE byly schopny vykonávat rozhodující vliv na její chování na trhu.

86 — Rozsudky ze dne 25. října 2011, Solvay v. Komise (C-109/10 P, Sb. rozh. s. I-10329, bod 51) a Solvay v. Komise (C-110/10 P, Sb. rozh. s. I-10439, bod 46); ve stejném smyslu již rozsudky ze dne 25. ledna 2007, Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise („Sumitomo“, C-403/04 P a C-405/04 P, Sb. rozh. s. I-729, bod 40), Impala (uvedený výše v poznámce pod čarou 54, bod 117), a ze dne 16. prosince 2008, Masdar (UK) v. Komise (C-47/07 P, Sb. rozh. s. I-9761, bod 77).

87 — Navrhovatelky se v této souvislosti odvolávají na rozsudek AEG (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, zejména bod 50).

88 — V tomto smyslu rozsudky ICI (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 133), Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 58), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 37), Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 38) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 54).

89 — Bod 166 napadeného rozsudku.

90 — Rozsudky Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 60, týkající se stoprocentní dceřiné společnosti), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 39, týkající se stoprocentní dceřiné společnosti), Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 40 a 42, týkající se devadesáti osmi procentní dceřiné společnosti) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 56, 63 a 95, týkající se rovněž devadesáti osmi procentní dceřiné společnosti).

ii) Společná kontrola: žádný důvod, který by nutně vylučoval přičitatelnost odpovědnosti za porušení kartelového práva pouze jedné z mateřských společností

148. Zadruhé navrhovatelky kasačního opravného prostředku argumentují, že v případě, kdy společnou kontrolu⁹¹ nad dceřinou společností vykonává více osob nebo společností, nemůže být kartelově právní odpovědnost za protiprávní jednání této dceřiné společnosti porušující pravidla hospodářské soutěže přičítáno pouze jedné z těchto osob nebo společností.

149. Pozadí této argumentace tvoří skutečnost, že společnost WWTE, která se účastnila španělské kartelové dohody zpracovatelů, se ve sporném období (tzn. před 5. květnem 1998) z právního hlediska ještě nenacházela pod výlučnou kontrolou skupiny Standard, v jejímž čele v té době stála společnost SCC (nyní AOI)⁹². Společnosti AOI a SCTC proto zastávají názor, že Komise neměla vyvodit odpovědnost za protiprávní jednání společnosti WWTE jen vůči nim, nýbrž pouze společně s jinými vlastníky podílů, kteří tehdy společně s uvedenými společnostmi vykonávali kontrolu nad WWTE.

150. Na rozdíl od názoru Komise tato argumentace nepředstavuje nepřípustné rozšíření předmětu sporu oproti řízení v prvním stupni. Naopak, prohlubuje argumentaci navrhovatelek z řízení v prvním stupni⁹³, což je v stadiu řízení o kasačním opravném prostředku přípustné⁹⁴.

151. Po věcné stránce mě však argumentace společností AOI a SCTC nepřesvědčila.

152. Je sice pravda, že v situaci společné kontroly nad dceřinou společností není často nikdo z vlastníků podílů sám o sobě schopen vykonávat rozhodující vliv na chování dané společnosti. Z této myšlenky vycházel i Tribunál ve svých úvahách v napadeném rozsudku⁹⁵.

153. V konečném důsledku však nejsou rozhodující jen právní, ale i faktické vztahy závislosti mezi společnostmi jedné skupiny podniků. Jak totiž konstatoval Soudní dvůr, právní struktura skupiny společností, jež se vyznačuje tím, že v jejím čele je více než jedna osoba, není rozhodujícím faktorem, pokud tato struktura není odrazem skutečného fungování a skutečné organizace zmíněné skupiny⁹⁶.

154. V souladu s tím může být dceřiná společnost, která se *de jure* nachází pod společnou kontrolou více vlastníků jejích podílů, pokud jde o její obchodní politiku a chování na trhu, vystavena *de facto* rozhodujícímu vlivu jedné jediné mateřské společnosti. V tomto případě existuje (jen) mezi touto mateřskou a dceřinou společností jediná hospodářská entita, na jejímž základě se obě společnosti jeví jako jediný podnik ve smyslu práva hospodářské soutěže, a obě je společně činí zodpovědné za případné kartelové delikty.

155. Pokud tedy Komise předloží důkaz, že v konkrétním případě *de facto* jen jeden z několika vlastníků podílů vykonával rozhodující vliv na chování dceřiné společnosti na trhu, může tohoto vlastníka podílu činit solidárně odpovědným za případné kartelové delikty dceřiné společnosti.

91 — K objasnění pojmu společná kontrola odkazují společnosti AOI a SCTC na nařízení Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků (Úř. věst. L 24, s. 1; Zvl. vyd. 08/03, s. 40).

92 — Viz k tomu zejména bod 163 napadeného rozsudku, jakož i pro doplnění bod 12 tohoto stanoviska.

93 — Již v řízení v prvním stupni žalobkyně uvedly, že v období před květnem 1998 nemohly na WWTE vykonávat rozhodující vliv (bod 55 napadeného rozsudku). Odvolávaly se zejména na okolnost, „[...] že WWTE byla kontrolována společně společností TCLT na jedné straně a prezidentem WWTE a jeho rodinou na straně druhé [...]“ (bod 56 napadeného rozsudku) a zdůrazňovaly, že „společná kontrola“ [...] neodpovídá schopnosti vykonávat rozhodující vliv“ (bod 57 napadeného rozsudku).

94 — V tomto smyslu rozsudky PKK a KNK v. Rada (uvedený výše v poznámce pod čarou 43, bod 64 a 66), ze dne 11. prosince 2008, Komise v. Département du Loiret (C-295/07 P, Sb. rozh. s. I-9363, bod 99), Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 38 a 39) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 36).

95 — Bod 165 první a druhá věta napadeného rozsudku.

96 — V tomto smyslu rozsudek ze dne 1. července 2010, Knauf Gips v. Komise (C-407/08 P, Sb. rozh. s. I-6375, bod 108).

156. Přesně tento názor zastával i Tribunál v napadeném rozsudku. Nejprve uznal, že mohou existovat případy, v nichž i přes společnou kontrolu „více podniků nebo osob“ ve skutečnosti jen jeden z těchto podniků nebo jen jedna z těchto osob „vykonává rozhodující vliv na chování dceřiné společnosti“⁹⁷. Poté Tribunál přezkoumal jednotlivé indicie uvedené Komisí o rozhodujícím vlivu SCC a SCTC na WWTE a prohlásil je za přesvědčivé⁹⁸. K přezkoumávaným indiciím patřily pokyny vůči WWTE, konzultační povinnosti WWTE vůči SCTC i tok informací mezi WWTE a SCTC v souvislosti s činnostmi kartelové dohody zpracovatelů.

157. Tomuto postupu Tribunálu nelze po právní stránce nic vytknout.

158. Na rozdíl od názoru, který pravděpodobně zastávají navrhovatelky kasačního opravného prostředku, konkrétně nebylo nezbytné, aby mateřské společnosti SCC a SCTC dávaly WWTE konkrétní pokyny týkající se účasti na španělské kartelové dohodě zpracovatelů. Rozhodujícím pro přičitatelnost odpovědnosti za porušení kartelového práva není podněcující vztah k protiprávnímu jednání mezi mateřskou a dceřinou společností či společnostmi, a už vůbec ne účast mateřské společnosti či společností na protiprávním jednání. Naopak stačí důkaz, že příslušná dceřiná společnost neurčuje své chování na trhu samostatně, nýbrž že se v podstatě řídí pokyny mateřské společnosti, a to zejména z důvodu ekonomických, organizačních a právních vazeb mezi oběma právními subjekty⁹⁹.

159. Celkově tedy Tribunál mohl na základě svého přezkumu dospět k závěru, aniž se dopustil nesprávného právního posouzení, že SCC a SCTC v období od 13. března 1996 až do 4. května 1998 „skutečně vykonávaly rozhodující vliv na chování společnosti WWTE“¹⁰⁰, i když v tomto období z čistě právního hlediska ještě neměly nad WWTE výlučnou kontrolu.

160. První část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je proto neopodstatněná.

b) K údajnému porušení základních práv společností AOI a SCTC (druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

161. Ve druhé části svého prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P společnosti AOI a SCTC tvrdí, že byla porušena jejich základní práva zakotvená v článcích 48 a 49 Listiny základních práv. Mají za to, že Tribunál porušil presumpci nevinoty a zásadu zákonnosti trestů, když uznal, že pro účely přičitatelnosti odpovědnosti bude uplatněna domněnka skutečného výkonu rozhodujícího vlivu mateřskou společností na svoji stoprocentní dceřinou společnost (stoprocentní domněnka). Na základě celkového kontextu lze dospět k závěru, že se zde jedná pouze o období po 5. květnu 1998, kdy společnosti skupiny Standard přímo nebo nepřímo převzaly výlučnou kontrolu na společnost WWTE.

i) Přípustnost

162. Jak Komise právem uvádí, existují vážné pochybnosti o přípustnosti této výtky.

97 — Bod 164 a 165 poslední věta napadeného rozsudku.

98 — Body 167 až 193 napadeného rozsudku.

99 — Rozsudky Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 58), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 37 a 38) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 54 a 55).

100 — Bod 194 napadeného rozsudku.

163. Dostatečně jasně z ní sice vyplývá, co navrhovatelky kasačního opravného prostředku Tribunálu vytýkají a proti kterým aspektům napadeného rozsudku tuto výtku směřují: namítáno je porušení obou již zmíněných základních práv a toto porušení má spočívat v použití stoprocentní domněnky na AOI (dříve SCC) a SCTC za období od 5. května 1998.

164. Společnosti AOI a SCTC však touto výtkou jdou nad rámec důvodů neplatnosti, které uvedly v prvním stupni. V jejich žalobě v prvním stupni totiž porušení základních práv nebylo uvedeno. Kdyby takováto výtku byla v současném stadiu řízení ještě připuštěna, znamenalo by to rozšíření předmětu sporu, které je v řízení o kasačním opravném prostředku nepřípustné¹⁰¹.

165. Okolnost, že AOI a SCTC vznášejí svoji výtku porušení základních práv až nyní, není přípustným pokračováním jejich argumentace z prvního stupně, nýbrž zcela novým aspektem, který doposud nebyl předmětem řízení, a nemůže proto být v řízení před Soudním dvorem o kasačním opravném prostředku přezkoumán¹⁰².

166. Výtku porušení základních práv nelze ve stadiu řízení o kasačním opravném prostředku odůvodnit ani Lisabonskou smlouvou, která mezitím dne 1. prosince 2009 vstoupila v platnost. Je pravda, že od té doby Listina základních práv získala postavení závazného primárního práva a má stejnou právní sílu jako Smlouvy (čl. 6 odst. 1 první pododstavec SEU). Základní práva uvedená společnostmi AOI a SCTC však byla již dříve uznána jako obecné právní zásady unijního práva¹⁰³ a v řízeních vedených Komisí ve věci kartelových dohod měla být i ve své podobě kodifikované Listinou základních práv dodržována nejpozději od 1. května 2004¹⁰⁴. Případné porušení těchto základních práv proto mohlo být společnostmi AOI a SCTC namítnuto již v prvním stupni.

167. Druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je tedy nepřípustná. Jen pro úplnost se v následující části budu krátce zabývat její opodstatněností.

ii) Opodstatněnost

168. Společnosti AOI a SCTC opírají po věcné stránce svoji výtku porušení základních práv v podstatě o dva argumenty. Jednak má stoprocentní domněnka účinek jako „presumpce viny“¹⁰⁵, což je v rozporu s trestně právní zásadou presumpce nevinoty zakotvenou v rámci základních práv (čl. 48 odst. 1 Listiny základních práv); stoprocentní domněnka je dále v rozporu se zásadou osobní odpovědnosti a vede k nepřiměřenému trestání mateřských společností, což je v rozporu se zásadou zákonnosti trestů (článek 49 Listiny základních práv).

169. Ani jeden z argumentů mne nepřesvědčil.

170. Nejprve, v případě *presumpce nevinoty* nevede použití takového pravidla o domněnce, jaké je zde předmětem sporu, k obrácení objektivního důkazního břemene. Představuje pouze pravidlo pro hodnocení důkazů v souvislosti s přičitatelností odpovědnosti za porušení kartelového práva mezi mateřskou a dceřinou společností. Vzhledem k tomu, že stoprocentní (nebo téměř stoprocentní) podíl

101 — Rozsudky ze dne 1. června 1994, Komise v. Brazzelli Lualdi a další (C-136/92 P, Recueil, s. I-1981, bod 59), AceaElectrabel (uvedený výše v poznámce pod čarou 40, bod 113) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 35).

102 — Rozsudky Dansk Rørindustri (uvedený výše v poznámce pod čarou 19, bod 165), PKK a KNK v. Rada (uvedený výše v poznámce pod čarou 43, bod 61) a Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 38).

103 — V souladu s ustálenou judikaturou platí v unijním právu pokud jde o delikty a sankce zásada legality (*nullum crimen, nulla poena sine lege*) (rozsudky ze dne 7. ledna 2004, X, C-60/02, Recueil, s. I-651, bod 63, ze dne 3. května 2007, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, Sb. rozh. s. I-3633, bod 49 a ThyssenKrupp Nirosta, uvedený výše v poznámce pod čarou 18, bod 80). Rovněž zásada presumpce nevinoty je na úrovni Unie uznávána již delší dobu (rozsudky ze dne 8. července 1999, Hüls v. Komise, C-199/92 P, Recueil, s. I-4287, body 149 a 150; ze dne 16. července 2009, Rubach, C-344/08, Sb. rozh. s. I-7033, bod 30, a ze dne 23. prosince 2009, Spector Photo Group a Van Raemdonck, C-45/08, Sb. rozh. s. I-12073, bod 39), i když Soudní dvůr ponechal otázku její platnosti nejprve otevřenou (rozsudek ze dne 17. října 1989, Dow Chemical Ibérica a další v. Komise 97/87 až 99/87, Recueil, s. 3165, bod 56).

104 — 37. bod odůvodnění nařízení č. 1/2003.

105 — V jednacím jazyce: „presumption of guilt“.

mateřské společnosti v její dceřiné společnosti *prima facie* umožňuje přijmout závěr, že rozhodující vliv je skutečně vykonáván, přísluší mateřské společnosti, aby vyvrátila tento závěr předložením relevantních protidůkazů; jinak tento závěr splňuje požadavky na důkazy v právním státě. Jinými slovy dochází k rozložení důkazního břemene, které předchází otázce objektivního důkazního břemene¹⁰⁶.

171. Oprávněné zájmy mateřské společnosti nejsou takovou domněnkou, jako je domněnka projednávaná v tomto případě, dotčeny. Mateřská společnost může v konkrétním případě vyvrátit domněnku o rozhodujícím vlivu, která je založena na závěrech vyplývajících ze zkušeností, tím, že prokáže, že jednala zdrženlivě a nepůsobila na chování své dceřiné společnosti na trhu. Skutečnosti a informace, které jsou k tomu nezbytné, beztak pocházejí z oblasti vlastní mateřské a dceřiné společnosti. Je tedy odůvodněné uložit jim důkazní břemeno¹⁰⁷.

172. Ani zásady *osobní odpovědnosti* a *zákonnosti trestů* nejsou stoprocentní domněnkou ohroženy.

173. Skutečnost, že mateřská společnost skupiny, která má rozhodující vliv na své dceřiné společnosti, může být společně a nerozdílně odpovědná za jejich kartelový delikt, není v žádném případě výjimkou ze zásady osobní odpovědnosti, nýbrž je výrazem této zásady. Mateřská společnost a dceřiné společnosti, které spadají pod její rozhodující vliv, jsou totiž společně právními nositeli jednotného podniku ve smyslu práva hospodářské soutěže a jsou za něj odpovědné. Poruší-li tento podnik úmyslně nebo z nedbalosti pravidla hospodářské soutěže, zejména článek 81 ES (nyní článek 101 SFEU) a článek 53 Dohody o EHP, vede to ke vzniku společné osobní odpovědnosti všech jeho právních nositelů ve struktuře skupiny bez ohledu na to, zda se jedná o mateřskou nebo dceřinou společnost¹⁰⁸.

174. Tato forma odpovědnosti mateřské společnosti podle kartelového práva nesouvisí s objektivní odpovědností („strict liability“). Spíše je mateřská společnost, jak již bylo uvedeno, právním nositelem podniku, který porušil zaviněně právo hospodářské soutěže. Zjednodušeně by bylo možné říci: je (společně se všemi dceřinými společnostmi, které spadají pod její rozhodující vliv) právním zosobněním podniku, který porušil zaviněně právo hospodářské soutěže¹⁰⁹.

175. Pokud jde konečně o *přiměřenost výše trestu* (čl. 49 odst. 3 Listiny základních práv), výše pokuty uložené za kartelový delikt musí být bezpochyby přiměřená druhu, závažnosti a době trvání protiprávního jednání. Zda však bude pokuta uložena jen společnosti, která se přímo podílela na kartelovém deliktu, nebo solidárně i mateřské společnosti, není v souvislosti se zásadou přiměřenosti výše trestu relevantní. Zejména v projednávané věci neexistují žádné indicie o tom, že by solidární spoluodpovědnost AOI a SCTC za kartelové delikty WWTE byla nepřiměřená; samy společnosti AOI a SCTC v této souvislosti nic neuvedly.

176. Druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je tedy nejen nepřípustná, ale i neopodstatněná.

106 — Viz k tomu mé stanovisko k rozsudku Akzo Nobel (uvedené výše v poznámce pod čarou 2, bod 74 s dalšími odkazy), jakož i i rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 65) a stanovisko generálního advokáta P. Mengozziho ze dne 17. února 2011 k poslednímu uvedenému rozsudku (body 58 až 64); podobně také rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, bod 132).

107 — Viz k tomu mé stanovisko k rozsudku Akzo Nobel (uvedené výše v poznámce pod čarou 2, bod 75); to, že skutečnosti a informace, které mohou být způsobilé domněnku vyvrátit, pocházejí od dotčených společností, zdůrazňuje i rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 60 *in fine* a bod 70 *in fine*).

108 — Viz k tomu mé stanovisko k rozsudku Akzo Nobel (uvedené výše v poznámce pod čarou 2, bod 97); v též smyslu rozsudky ICI (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 132 až 141), Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 77), General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, body 34 až 38), Arkema (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 37 až 39) a Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, body 53 až 55 a bod 88).

109 — Rozsudek Akzo Nobel (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 77) a moje stanovisko k poslednímu uvedenému rozsudku (bod 98); viz navíc rozsudek General Química (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 38).

c) Dílčí závěr

177. První důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je tedy nutné zamítnout jako celek.

2. Druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P

178. Svým druhým důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P společnosti AOI a SCTC Tribunálu vytýkají, že neoprávněně dovolil Komisi, aby během soudního řízení přizpůsobila svoji argumentaci, a dále aby dodatečně změnila odůvodnění sporného rozhodnutí. Tribunál tím podle názoru navrhovatelek porušil čl. 48 odst. 2 svého jednacího řádu, článek 296 SFEU a právo na obhajobu.

179. V rámci tohoto druhého bodu kasačního opravného prostředku se v podstatě vede spor o to, kdy se v projednávaném případě začal v řízení uplatňovat koncept dvojího základu pro přičtení kartelových deliktů stoprocentních dceřiných společností jejich příslušným mateřským společnostem. Tribunál vychází z toho, že Komise se o takovýto dvojí základ opírala již ve správním řízení¹¹⁰. Naopak společnosti AOI a SCTC zastávají rezolutní názor, že myšlenka dvojího základu se objevila až během soudního řízení v prvním stupni po písemné otázce Tribunálu, a neměla být proto Tribunálem zohledněna.

a) Úvodní otázka: Je druhý důvod kasačního opravného prostředku irelevantní („inopérant“)?

180. Podle názoru Komise je tento druhý důvod kasačního opravného prostředku „zcela irelevantní“. Odůvodňuje to okolností, že napadený rozsudek není na konceptu dvojího základu vůbec závislý. Komise dále tvrdí, že „navrhovatelky kasačního opravného prostředku nemohou svou výtkou získat jakoukoli výhodu“; jejich odpovědnost za kartelové delikty jejich dceřině společnosti WWTE je totiž prokázána v případě, že pro přičitatelnost odpovědnosti mateřským společnostem bude použit relativně přísnější dvojí základ.

181. Ani jeden z argumentů mne nepřesvědčil.

182. K prvnímu argumentu Komise je třeba připomenout, že Soudní dvůr zamítne důvod kasačního opravného prostředku jako neúčinný nebo irelevantní (francouzsky „inopérant“), pokud tento důvod kasačního opravného prostředku ani v případě právně správné argumentace není způsobilý vést ke zrušení napadeného rozsudku¹¹¹. O tento případ se jedná zejména tehdy, směřuje-li navrhovatel své výtky proti těm důvodům rozsudku v prvním stupni, které nejsou jeho nosnými důvody (tzv. *obiter dicta*)¹¹².

183. O takovýto případ se ovšem v projednávané věci nejedná.

184. Na rozdíl od názoru Komise sporné závěry Tribunálu týkající se dvojího základu pro přičitatelnost odpovědnosti za porušení kartelového práva nejsou *obiter dicta*. Naopak, odkaz na tento dvojí základ představuje v napadeném rozsudku nosný důvod v souvislosti s přezkumem zásady rovného zacházení¹¹³.

110 — Viz zejména body 147 a 155 napadeného rozsudku.

111 — V tomto smyslu například rozsudky ze dne 18. března 1993, Parlament v. Frederiksen (C-35/92 P, Recueil, s. I-991, bod 31), a FIAMM a další v. Rada a Komise (uvedený výše v poznámce pod čarou 40, bod 189).

112 — Rozsudky ze dne 22. prosince 1993, Pincherle v. Komise (C-244/91 P, Recueil, s. I-6965, body 25 a 31), Dansk Rørintustri (uvedený výše v poznámce pod čarou 19, bod 148), a ze dne 29. března 2011, Anheuser-Busch/Budějovický Budvar (C-96/09 P, Sb. rozh. s. I-2131, bod 211).

113 — Body 153 až 160 napadeného rozsudku; viz zde zejména bod 155, kde Tribunál uvádí, že Komise „ve snaze o obezřetnost nevycházela výlučně z domněnky zakotvené judikaturou [...], ale zohlednila rovněž další skutkové okolnosti způsobilé potvrdit toto vykonávání [vlivu]“.

185. Jen proto, že Tribunál souhlasil s použitím dvojího základu ve smyslu „zvýšení úrovně důkazů“ ze strany Komise¹¹⁴, mohl dospět k závěru, že Komise některým mateřským společností, jmenovitě AOI a SCTC, oprávněně přičítala kartelové delikty jejich dceřiných společností, zatímco jiným, například Universal a Universal Leaf, nikoli¹¹⁵. Kdyby Tribunál považoval dvojí základ za protiprávní a za relevantní by považoval jen samotnou stoprocentní domněnku, musel by pak konstatovat porušení zásady rovného zacházení¹¹⁶.

186. Ani druhý argument Komise není relevantní. Výtku, že AOI a SCTC nemohly svou výtkou „získat jakoukoli výhodu“, se totiž ve skutečnosti týká *přípustnosti* jejich druhého důvodu kasačního opravného prostředku, přesněji řečeno právního zájmu na podání žaloby¹¹⁷. Naopak, v souvislosti s otázkou, zda je výtku irrelevantní („inopérante“), nehraje tento aspekt žádnou roli. Podle judikatury totiž výtku irrelevantnosti důvodu kasačního opravného prostředku patří k otázce *opodstatněnosti* kasačního opravného prostředku a netýká se jeho přípustnosti¹¹⁸.

187. V každém případě je třeba vycházet z toho, že výtky vznesené v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku mohou – v případě jejich opodstatněnosti – společností AOI a SCTC přinést nepochybně výhodu. Kdyby se totiž prokázalo, že se Tribunál svým odkazem na koncept dvojího základu opřel o hledisko, jež bylo v řízení uvedeno pozdě a ke kterému se navrhovatelky nemohly přiměřeně vyjádřit, napadený rozsudek by bylo v každém případě třeba zrušit z důvodu porušení zásady kontradiktornosti řízení¹¹⁹. Takovéto zrušení by zcela nepochybně představovalo procesní výhodu pro AOI a SCTC.

188. Komise se pokouší doložit souvislost mezi druhým a třetím důvodem kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P. Podstatou její argumentace je, že druhý důvod kasačního opravného prostředku, o který se zde jedná a který se týká údajných procesních chyb Tribunálu, může být úspěšný pouze bude-li úspěšný i třetí důvod kasačního opravného prostředku, který se týká zásady rovného zacházení. Komise tím však nebere v potaz samostatnou povahu obou důvodů kasačního opravného prostředku. Pokud by Soudní dvůr potvrdil procesní chyby namítané společnostmi AOI a SCTC, bylo by nutné druhému důvodu kasačního opravného prostředku vyhovět nezávisle na tom, zda se výtku diskriminace vznesená navrhovatelkami v rámci jejich třetího důvodu kasačního opravného prostředku ukáže jako opodstatněná.

189. V konečném důsledku tedy druhý důvod kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P nelze zamítnout jako irrelevantní („inopérant“).

b) Věcný přezkum druhého důvodu kasačního opravného prostředku

190. Zbývá ještě přezkoumat, zda jsou obě části tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku věcně opodstatněné.

114 — Viz bod 155 napadeného rozsudku.

115 — Bod 159 a 160 napadeného rozsudku.

116 — Viz k tomu má argumentace týkající se zásady rovného zacházení uvedená v bodech 37 až 68 tohoto stanoviska.

117 — Rozsudky ze dne 19. října 1995, Rendo a další v. Komise (C-19/93 P, Recueil, s. I-3319, bod 13), Akzo Nobel (C-97/08 P, uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 33), jakož i Akzo a Akros Chemicals (C-550/07 P, uvedený výše v poznámce pod čarou 27, bod 22).

118 — Viz k tomu judikatura uvedená výše v poznámce pod čarou 82.

119 — Viz k tomu opět rozsudky Komise v. Irsko a další (bod 87) a Přezkum M v. EMEA (bod 59 a 69), uvedené výše v poznámce pod čarou 63.

i) K údajnému přizpůsobení argumentace Komise během soudního řízení v prvním stupni (první část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

191. Předmětem první části druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je, že se Tribunál údajně dopustil porušení čl. 48 odst. 2 svého jednacího řádu, který obsahuje ustanovení o prekluzi pro opožděně předložené důvody. Vzhledem k tomu, že Komise uvedla koncept dvojího základu až ve své odpovědi na písemnou otázku Tribunálu, jedná se podle názoru společností AOI a SCTC u této argumentace o opožděné argumenty, které byl Tribunál povinen odmítnout jako nepřípustné.

192. Komise zpochybňuje již použitelnost čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Tribunálu. Má patrně za to, že prekluze opožděných důvodů podle tohoto ustanovení se v řízení v prvním stupni uplatní v zásadě jen vůči žalobci, ne však vůči žalovanému.

193. Pro takto restriktivní chápání se však v tomto ustanovení nenachází žádná opora. Zvláště jasně to vyplývá z německé jazykové verze čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Tribunálu, podle které mohou prekluzi podléhat všechny důvody bez ohledu na to, zda jsou předkládány na podporu návrhu či proti němu. V odstavci 2 druhém pododstavci tohoto ustanovení se navíc hovoří zcela obecně o „účastníkovi“, jímž může být míněn jak žalobce, tak i žalovaný. I systematická souvislost s čl. 48 odst. 1 potvrzuje, že se zde nejedná pouze o argumentaci žalobce, neboť v tomto odstavci se znovu hovoří zcela obecně o „účastnících řízení“ a mimoto je výslovně odkazováno jak na repliku (žalobce), tak i na dupliku (žalovaného). Celkově je účelem článku 48 jednacího řádu Tribunálu efektivní průběh řízení, který má být chráněn před zdržovací taktikou ze strany jednoho nebo druhého účastníka řízení.

194. Málo smysluplný je v této souvislosti i argument Komise, podle něhož má Tribunál přezkoumat opodstatněnost argumentace uvedené v žalobě bez ohledu na to, zda byla či nebyla předložena žalobní odpověď.

195. V zásadě je věcí Tribunálu, aby posoudil opodstatněnost argumentace účastníků řízení. Soud totiž není „ústý účastníků řízení“¹²⁰. Nemůže být proto povinen brát v potaz pouze ty argumenty, o které účastníci řízení opřeli svou argumentaci, protože jinak by své rozhodnutí případně musel opřít o nesprávné právní úvahy¹²¹. Opožděná argumentace je však nepřípustná. Tato argumentace tedy nemusí být podrobena přezkumu opodstatněnosti, a to nezávisle na tom, zda se jedná o důvody předložené žalobcem na podporu žaloby nebo o důvody předložené žalovaným v rámci obrany.

196. Celkově tedy čl. 48 odst. 2 jednacího řádu Tribunálu lze použít na argumentaci Komise předloženou v rámci obrany v prvním stupni.

197. Toto ustanovení však v projednávaném případě porušeno není.

198. Koncept dvojího základu totiž ve skutečnosti nebyl nový, nýbrž byl založen již ve sporném rozhodnutí. I kdyby v samotném rozhodnutí nebyl pojem dvojího základu jako takový použit, z celkového kontextu tohoto rozhodnutí přesto vyplývá, že se Komise v otázce spoluodpovědnosti mateřských společností za kartelové delikty jejich stoprocentních dceřiných společností neopírala jen o pravidlo o domněnce – o stoprocentní domněnku – nýbrž že navíc zohlednila i hlediska, která dovolují usuzovat na skutečný výkon rozhodujícího vlivu příslušnou mateřskou společností¹²².

120 — V tomto smyslu generální advokát P. Léger ve svém stanovisku ze dne 2. dubna 1998 ve věci *Parlament v. Gutiérrez de Quijano y Lloréns* (C-252/96 P, Recueil, s. I-7421, bod 36).

121 — V tomto smyslu usnesení ze dne 27. září 2004, *UER v. M6 a další* (C-470/02 P, nezveřejněné ve Sbírce rozhodnutí, bod 69), a rozsudek ze dne 21. září 2010, *Švédsko a další v. API a Komise* (C-514/07 P, C-528/07 P a C-532/07 P, Sb. rozh. s. I-8533, bod 65).

122 — Bod 155 napadeného rozsudku; viz také 373. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

199. Společnosti AOI a SCTC navíc na jednání v prvním stupni měly příležitost vyjádřit se k odpovědi Komise na písemné otázky Tribunálu, včetně těch, které se týkají konceptu dvojího základu. O porušení zásad kontradiktornosti řízení nebo – jak to vyjadřují navrhovatelky kasačního opravného prostředku – o porušení práv na obhajobu proto nemůže být řeč¹²³.

200. První část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P je proto neopodstatněná.

ii) K námitce dodatečné změny odůvodnění sporného rozhodnutí (druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P)

201. I druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P se týká problematiky dvojího základu pro odpovědnost mateřských společností za kartelové delikty jejich stoprocentních dceřiných společností. Společnosti AOI a SCTC se domnívají, že Tribunál konceptem dvojího základu Komisi nepřipustným způsobem umožnil dodatečně změnit odůvodnění sporného rozhodnutí, aby tak mohla odstranit své argumentační mezery. Tribunál tím pominul požadavky kladené na odůvodnění právních aktů unijních orgánů.

202. Podle článku 253 ES (nyní čl. 296 druhý pododstavec SFEU) musí právní akty Komise – i rozhodnutí v kartelové právní řízení o uložení pokuty – obsahovat odůvodnění.

203. Rozhodnutí Komise o uložení pokuty musí, jak již bylo uvedeno¹²⁴, obsahovat dostatečné odůvodnění ve vztahu ke každé z osob, jimž je určeno, a zejména ve vztahu k těm z nich, které podle uvedeného rozhodnutí musejí nést odpovědnost za uvedené protiprávní jednání. Takové rozhodnutí tak musí ohledně mateřské společnosti, jež je činěna odpovědnou za protiprávní jednání své dceřiné společnosti, obsahovat podrobný popis důvodů, pro přičitatelnost protiprávního jednání této společnosti¹²⁵. Tyto důvody nelze „předložit dodatečně“ až během soudního řízení¹²⁶.

204. Od zakázaného dodatečného předložení důvodů je však nutné odlišovat pouhé vysvětlení takového odůvodnění, které je již samo o sobě dostatečné: toto je v soudním řízení vždy přípustné a může být užitečné pro hmotněprávní přezkum dotčeného rozhodnutí unijními soudy¹²⁷.

205. V projednávaném případě sloužila argumentace související s dvojím základem, kterou Komise uvedla v řízení v prvním stupni jako odpověď na písemnou otázku Tribunálu, pouze vysvětlení již existujícího odůvodnění sporného rozhodnutí¹²⁸. I bez takového vysvětlení by ze sporného rozhodnutí bylo s dostatečnou jasností možné vyčíst, že se Komise v projednávaném případě neřídila jen stoprocentní domněnkou, nýbrž že ve smyslu dvojího základu použila dodatečná hlediska, z nichž bylo možné vyvodit závěr o skutečném výkonu rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na příslušnou dceřinou společnost¹²⁹.

206. Za těchto okolností se u argumentace týkající se dvojího základu, kterou Komise uvedla v soudním řízení v prvním stupni, nejednalo o případ zakázaného dodatečného předložení důvodů.

123 — Rozsudek ze dne 9. září 1999, Petrides v. Komise (C-64/98 P, Recueil, s. I-5187, body 31 a 32); v téže smyslu rozsudek ze dne 14. května 1998, Rada v. de Nil a Impens (C-259/96 P, Recueil, s. I-2915, bod 31 *in fine*). Projednávaný případ se zásadně liší od případu ve věci Impala (rozsudek uvedený výše v poznámce pod čarou 54, body 100 až 102), ve kterém se Tribunál opíral o části spisu, ke kterým neměly navrhovatelky v dané věci přístup a které ani ve správním řízení Komise nemohla použít pro své rozhodnutí.

124 — Viz výše bod 111 tohoto stanoviska.

125 — Rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 152).

126 — Rozsudek Elf Aquitaine (uvedený výše v poznámce pod čarou 3, bod 152 ve spojení s bodem 149).

127 — Viz k tomu judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 64.

128 — Jinak tomu – jak již bylo uvedeno – bylo v souvislosti s argumentací Komise týkající se vlastnosti TCLT jako „hlavního kupujícího“ tabáku zpracovaného společností WWTE, která je předmětem třetího a čtvrtého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-14/11 P (viz k tomu zejména body 116 až 123 tohoto stanoviska).

129 — Bod 155 napadeného rozsudku; viz také 373. a 376. bod odůvodnění sporného rozhodnutí.

207. Tímto je tedy i druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P neopodstatněná. Tento důvod kasačního opravného prostředku je proto nutné zamítnout v celém rozsahu.

C – Shrnutí důvodů kasačních opravných prostředků obou účastníků řízení

208. Vzhledem k tomu, že ani výtky uvedené společnostmi AOI a SCTC ve věci C-628/10 P, ani výtky uvedené Komisí ve věci C-14/11 P nebyly úspěšné, je třeba zamítnout oba kasační opravné prostředky v celém rozsahu.

D – K samostatnému návrhu společností AOI a SCTC na snížení pokuty

209. Ve svém kasačním opravném prostředku ve věci C-628/10 P dále společnosti AOI a SCTC podávají samostatný návrh na snížení pokuty pro případ zrušení napadeného rozsudku.

210. Dospěje-li Soudní dvůr, tak jak navrhuji, k závěru, že výtky uvedené navrhovatelkami kasačního opravného prostředku nebudou úspěšné, tak již předem neexistuje žádný důvod pro snížení pokuty. V tomto případě není třeba zkoumat příslušné návrhové žádání společností AOI a SCTC.

211. Toto platí tím spíše, nebyl-li způsob výpočtu pokuty jako takový předmětem rozsudku v prvním stupni. Pravomoc Soudního dvora je v rámci řízení o kasačním opravném prostředku omezena na posouzení právního řešení důvodů kasačního opravného prostředku projednávaných před soudem prvního stupně¹³⁰. Soudní dvůr by překročil předmět sporu tohoto řízení, kdyby se zabýval výpočtem pokuty, aniž předtím vyhověl některému z uvedených důvodů kasačního opravného prostředku.

212. Pokud by konečně návrh společností AOI a SCTC, jak se domnívá Komise, směřoval dokonce ke snížení pokuty uložené *dceřiné společnosti WWTE*, byl by rovněž nepřipustný. WWTE totiž nebyla účastníkem řízení před Tribunálem ani účastníkem tohoto řízení o kasačním opravném prostředku.

VII – Náklady řízení

213. Budou-li kasační opravné prostředky, jak navrhuji v projednávaném případě, zamítnuty, rozhodne Soudní dvůr o náhradě nákladů řízení (čl. 122 odst. 1 jednacího řádu) s tím, že podrobnosti vyplývají z článku 69 ve spojení s článkem 118 jednacího řádu.

214. Z článku 69 odst. 2 prvního pododstavce ve spojení s článkem 118 jednacího řádu vyplývá, že účastník řízení, který neměl úspěch ve věci, bude uložena náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. V projednávaném případě jsou všechny navrhovatelky se všemi důvody kasačního opravného prostředku v celém rozsahu neúspěšné a uložení nákladů řízení bylo příslušnou protistranou požadováno.

215. Přísně vzato by proto společností AOI a SCTC měla být uložena náhrada veškerých nákladů řízení v souvislosti s jejich kasačním opravným prostředkem ve věci C-628/10 P, zatímco Komisi náhrada všech nákladů řízení v souvislosti s jejím kasačním opravným prostředkem ve věci C-14/11 P¹³¹.

¹³⁰ — Rozsudky Komise v. Brazzelli Lualdi a další (uvedený výše v poznámce pod čarou 100, bod 59); ze dne 21. února 2008, Komise v. Girardot (C-348/06 P, Sb. rozh. s. I-833, bod 49), a ze dne 16. listopadu 2011, Bank Melli Iran v. Rada (C-548/09 P, Sb. rozh. s. I-11381, bod 122).

¹³¹ — V tomto smyslu například rozsudek ze dne 7. června 2007, Wunenburger v. Komise (C-362/05 P, Sb. rozh. s. I-4333, bod 98); podobně rozsudek ArcelorMittal (uvedený výše v poznámce pod čarou 2, bod 153 a 154).

216. Takovýto postup by však byl v projednávaném případě nespravedlivý, protože oba kasační opravné prostředky se na mnoha místech obsahově překrývaly, což vedlo k tomu, že účastníci řízení byli ve svých příslušných podáních ve věci C-628/10 P a C-14/11 P konfrontováni v podstatě se stejnými argumenty¹³². Po spojení řízení se navíc uskutečnilo společné jednání, na kterém Soudní dvůr vyzval účastníky řízení, aby své argumenty zaměřili na řadu právních otázek, které jsou pro oba případy společné. Za těchto okolností je jen stěží možné smysluplně rozlišit, kterému účastníkovi řízení v souvislosti se kterou věcí vznikly jaké náklady řízení.

217. V této souvislosti se jako spravedlivější a také jako prospěšnější efektivnímu vyřešení otázky nákladů řízení mezi účastníky řízení jeví, aby o nákladech řízení obou věcí bylo rozhodnuto společně¹³³ a aby se přitom se za použití čl. 69 odst. 3 ve spojení s článkem 118 jednacího řádu vycházelo z toho, že každý účastník řízení měl, pokud jde o právní spor jako celek, ve věci částečně úspěch i neúspěch. Náklady řízení by přitom měly být rozděleny tak, že každý účastník řízení ponese vlastní náklady řízení.

VIII – Závěry

218. S ohledem na výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

- „1) Kasační opravné prostředky se zamítají.
- 2) Každý účastník řízení ponese vlastní náklady řízení.“

132 — Viz například argumentace Komise v souvislosti se zásadou rovného zacházení v jejím kasačním opravném prostředku ve věci C-14/11 P, kterou z velké části „znovu využila“ ve své kasační odpovědi ve věci C-628/10 P. Stejně tak společnosti AOI a SCTC ve své kasační odpovědi ve věci C-14/11 P použily mnohé argumenty, které již byly předmětem jejich vlastního kasačního opravného prostředku ve věci C-628/10 P.

133 — Rozsudky ze dne 18. března 1997, Guérin automobiles v. Komise (C-282/95 P, Recueil, s. I-1503, bod 45); ze dne 18. září 2003, Volkswagen v. Komise (C-338/00 P, Recueil, s. I-9189, bod 181), a ze dne 14. července 2005, ThyssenKrupp v. Komise (C-65/02 P a C-73/02 P, Sb. rozh. s. I-6773, bod 99); navíc v témže smyslu rozsudky ze dne 31. května 2001, D a Švédsko v. Rada (C-122/99 P a C-125/99 P, Recueil, s. I-4319, bod 63 až 65); ze dne 6. října 2009, GlaxoSmithKline Services a další v. Komise a další (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, Sb. rozh. s. I-9291, body 169 a 170), a ze dne 8. září 2011, Komise v. Nizozemsko (C-279/08 P, Sb. rozh. s. I-7671, bod 137), jakož i – v souvislosti se dvěma spojenými přímými žalobami – rozsudek ze dne 13. října 1992, Portugalsko a Španělsko v. Rada (C-63/90 a C-67/90, Recueil, s. I-5073, bod 56).